

UKRAJINA, ZEMĚ MUČEDNÍKŮ

*Memento 17 miliónů obětí hladomoru,
záměrně vyvolaného na Ukrajině
sovětským komunistickým režimem*

1932/33 - **90** – 2022

Pomník v centru Kyjeva znázorňující sv. Ondřeje, kněžnu Olgu, a sv. Cyrila a Metoděje (vytvořen r. 1911, restaurován r. 1996/

"Když přišla plnost času..."

Plnost času přichází od Boha, ale připravují ji lidé a ona přichází pro lidi a skrze ně. To platí pro 'plnost času' ve všeobecné ekonomii spásy, vždyť i ona má svou lidskou podmíněnost a své konkrétní dějiny. Také křesťanství na Rusi má své dějiny. Proces pokřesťanění jednotlivých národů a kmenů je velmi složitým jevem a vyžaduje mnoho času. Na území Rusi byl připravován úsilím konstantinopolské Církve v IX. století. Následně, v průběhu X. století začala křesťanská víra pronikat na toto území díky misionářům, kteří přicházeli z Byzance, ale také z nedalekých krajín, obývaných západními Slovany - kteří slavili liturgii ve slovanském jazyce podle obřadu, zavedeného

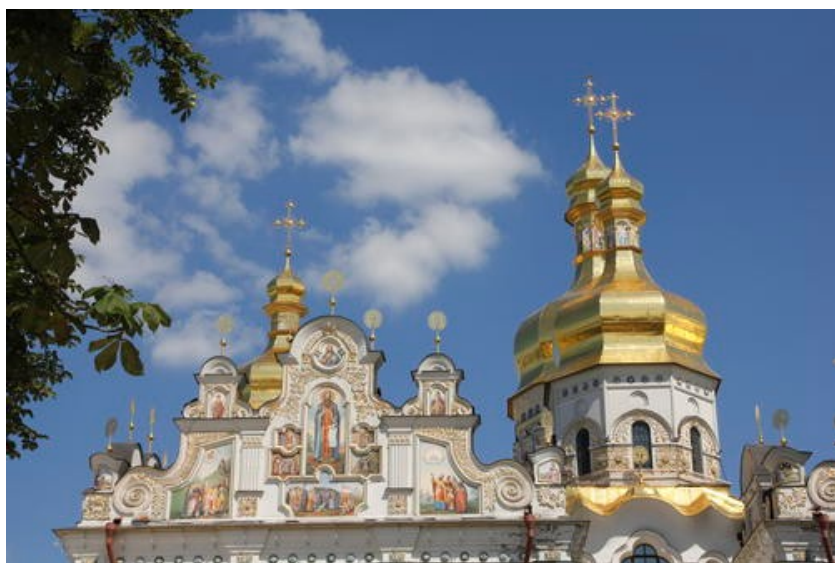
sv. Cyrilem a Metodějem - i ze zemí latinského Západu. Jak dokazuje starobylá Nestorova kronika (*Pověst' vremennych let*), existoval v Kyjevě už v roce 944 kostel zasvěcený proroku Eliášovi. Na tuto, již připravenou půdu, vstupuje kněžna Olga, která se kolem roku 955 nechává dobrovolně a veřejně pokřtít, a pak věrně zachovává své křestní závazky. Když v roce 957 navštívila Konstantinopol, měl ji patriarcha Proiectus pozdravit prorockými slovy: "Požehnaná jsi mezi ruskými ženami, neboť sis zamilovala světlo a zahnalas temnoty. Proto ti ruští synové budou žehnat po všechna pokolení". I když se Olze nepodařilo přivést ke křesťanství syna Svjatoslava, její duchovní dědictví převzal vnuk Vladimír, který v roce 988 přijímá křest z Konstantinopole a ke křesťanství přivádí i celou Rus, kdy její obyvatelé byli pokřtěni ve vodách Dněpru. Navíc Vladimír, jenž krátce nato ustanovil '*desátek*' na vybudování první katedrály (která se proto nazývala *Děsjatinnaja 'desátková'*), byl označován čestným titulem '*isapostolos*', rovný apoštolům. Vladimíra i ostatní nově pokřtěné uchvátila především krása liturgie a náboženského života cařihradské Církve. Proto rodící se ruská Církev převzala z Konstantinopole veškeré bohatství křesťanského východu i vše, co jí bylo vlastní na poli teologie, liturgie, spirituality, církevního života i umění.

Avšak byzantský ráz tohoto dědictví byl už od počátku převeden do *nové dimenze*: slovanský jazyk a kultura se staly novým prostředím toho, co doposud mělo svůj vlastní byzantský výraz v hlavním městě východního císařství a také na celém území, jež po staletí spojovalo. Boží slovo a jeho milost tak k východním Slovanům přišly ve formě, která jim byla z hlediska kulturního i geografického mnohem bližší. Když s poslušností víry přijali Slovo evangelia, snažili se jej současně vyjádřit ve vlastních formách myšlení a vlastním jazykem. Tím uskutečnili onu zvláštní 'slovanskou inkulturaci' evangelia a křesťanství, která je spjata s velkým dílem svatých Cyrila a Metoděje, kteří ve slovanské verzi přinesli křesťanství z Konstantinopole na Velkou Moravu, a díky jejich učedníkům také obyvatelům balkánského poloostrova. Tak sv. Vladimír i obyvatelé kyjevské Rusi přijali křesťanství z Konstantinopole - největšího křesťanského střediska Východu, a tím mladá Církev vstoupila do nesmírně bohatého prostředí byzantského dědictví. To se vzápětí stalo přístupným pro nepřeberné množství východních Slovanů a mohlo být snáze přejato, neboť jeho předávání bylo už od počátku usnadněno dílem dvou svatých soluňských bratří. Písmo svaté a liturgické knihy vzešly ze slovanských náboženských středisek, která přijala liturgický jazyk, jenž vytvořili.

Vladimír, díky své moudrosti a intuici, veden starostlivostí o dobro Církve i národa, přijal do liturgie staroslověnský jazyk místo řečtiny, a tak ji 'učinil účinným nástrojem pro přiblížení božských pravd těm, kdo tímto jazykem mluvili'. Svatí Cyril a Metoděj, přestože si byli vědomi kulturní i teologické nadřazenosti řeckého-byzantského dědictví, které přinášeli, měli pro dobro Slovanů odvahu použít k hlásání víry jiného jazyka i jiné kultury. Tak se staroslověnština stala při křtu Rusi významným nástrojem především pro hlásání evangelia, a následně pak pro jedinečný rozvoj budoucího kulturního jmění těchto národů, rozvoj, který se stal v mnoha oblastech bohatstvím života a kultury celého lidstva. S ohledem na věrnost historické pravdě, je však třeba naléhavě zdůraznit, že slovanským jazykem se podle pojetí dvou soluňských bratří - měl uvést na Rus styl života byzantské Církve, která ještě v té době byla v plném společenství s Římem. Tato tradice se pak rozvinula zcela originálním a zřejmě neopakovatelným způsobem na základě zdejší kultury a také díky kontaktům s blízkými západními národy. Už kněžna Olga žádala císaře Otu I. o biskupa 'který by jim ukázal cestu pravdy'.

Ten jí v roce 961 vyhověl a mnich Adalbert z Trevíru se odebral do Kyjeva, kde mu však přetrvávající pohanství zabránilo, aby konal své poslání (na zpáteční cestě se zastavil na Libici, kde upoutal pozornost tehdy mladičkého Vojtěcha). Kníže Vladimír si byl vědom této jednoty Církve a Evropy, a proto udržoval styky nejen s Konstantinopolí, ale také se Západem a Římem, jehož biskup byl uznáván jako ten, kdo předsedá společenství všeobecné Církve. Podle *Nikonovy kroniky* existovaly vztahy mezi Vladimírem a tehdejšími papeži: Janem XV. (který mu právě v roce jeho křtu - 988, poslal darem část ostatků sv. papeže Klementa, s jasným odkazem na misi sv. Cyrila a Metoděje, kteří tyto ostatky přinesli z Chersonu do Říma) a Silvestrem II. Bruno z Querfurtu (napsal životopis sv. Vojtěcha), poslaný samotným papežem Silvestrem II., aby kázal jako '*arcibiskup národů*', navštívil kolem r. 1007 Vladimíra, který byl nazýván králem Rusů. Později rovněž papež Řehoř VII. udělil královský titul kyjevským knížatům ve svém listě ze 17. dubna 1075, adresovaném 'Demetriovi (Isjaslavovi), králi Rusů a královně, jeho manželce', kteří poslali syna Jaropolka na pouť *ad limina apostolorum*, aby tím jejich království bylo svěřeno pod ochranu sv. Petra.

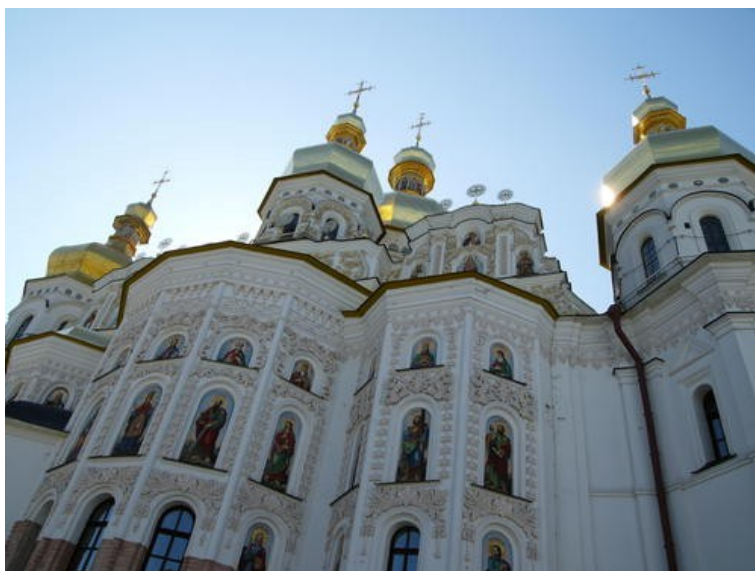
Tak se nesmírné území euroasijské stepi, na němž později vznikla Ukrajina, a které bylo vždy přirozeným místem prolínání, setkání a střetů mezi národy a migracemi, které kromě konfliktů a nesmiřitelných napětí, přinesli jako vklad svůj způsob života i kulturu. dostalo údelu stát se prostředníkem a setkáním protikladů.

Katedrála Boží Moudrosti v Kyjevě.

Podle starobylé legendy, kterou převzaly i první kroniky, měl při své plavbě po Dněpru, požehnat tomuto místu apoštol Ondřej a prorocky jej označit za velké středisko křesťanství: tím místem mělo být město Kyjev. Několik let nato byl císařem Trajánem deportován na Krym papež Klement (88-97). Už tehdy tam žilo asi 2000 křesťanů.

Ve středověku se na území dnešní Ukrajiny vytvořil v IX. století státní útvar známý pod názvem Rus či kyjevské vévodství, jemuž vládli skandinávští vojevůdci Variagové. Mimo současné Ukrajiny zabíral i území středního Ruska a Bílou Rus (dnešní Bělorusko). S úsilím o politické sjednocení rozptýlených a neklidných kmenů začal až kníže Vladimír (978-1015). Po přijetí křtu změnil radikálně svůj osobní životní styl i sociální vizi. Svatý Vladimír Veliký je proto uctíván jako

zakladatel církevního života.

V době jeho nástupce, syna Jaroslava Moudrého (1015-1054), se křesťanství byzantského ritu a slovanského jazyka rozšířilo na celé území, přičemž na křesťanských základech spočívalo zákonodárství i veřejný život. V Kyjevě byl založen slavný klášter Pečerskaja lávra, kde žili významní mniši sv. Antonín a sv. Theodozios. V Kyjevě nechal kníže Jaroslav rovněž vybudovat proslulý chrám božské Moudrosti a kolem roku 1039 uvítal metropolitu Kyjeva - Theopempteta, Řeka poslaného z Byzance. Protože však chtěl získat nezávislost, dal po jeho smrti (1050) zvolit prvního slovanského metropolitu, Hilariona.

V roce 1169 vtrhl do Kyjeva kníže Andrej Bogolubskij a po jeho vyplenění odtáhl zpátky na svá severní území. Tímto okamžikem však začal úpadek Kyjeva: středisky nové moci - moskevské či ruské, se stala Suzdal a poté Moskva.

V západní části dnešní Ukrajiny vzniklo Vladimírské (město) či Volyňské knížectví (988-1379), a knížectví Haliče či Galicie (1126-1371). Haličská knížata dosáhla v Konstantinopoli zřízení vlastní metropole, která trvala od r. 1303 až do r. 1347. Téhož docílil v roce 1371 i polský král Kazimír III., avšak po smrti metropolity Antonína (1401) už haličská metropole zůstala neobsazena. Kromě toho, v roce 1240 obsadila tatarská vojska Kyjev a vyplenila jej. Tím přišel o své postavení střediska východních Slovanů. V roce 1341 se král Kazimír III. zmocnil Galicie, zatímco Volyň a celé území na pravém břehu Dněpru až po Kyjev získali v témže XIV. století litevští panovníci. Od roku 1386 spojilo Polsko a Litva své dynastie v postavě litevského vévody, který se stal i polským králem. Tento svazek byl stvrzen i v roce 1569 Lublinskou smlouvou, na jejímž základě vznikl jediný polsko-litevský stát. To mělo závažné důsledky i pro dějiny kyjevské metropole. Její pravomoc se původně vztahovala na všechna území východních Slovanů. Po vyplenění Kyjeva však metropolita Maxim město opustil a v roce 1299 se přestěhoval na sever do Vladimíra na Kliazmě, přičemž si uchoval stejnou pravomoc i titul.

V roce 1308 poslal volyňský kníže Vladimír do Konstantinopole archimandritu Petra, aby pro svá území dosáhl zřízení vlastní metropole. Avšak Petr byl potvrzen jako metropolita Kyjeva. V roce 1235 opustil Vladimír a přestěhoval se do Moskvy.

V XV. století se účastnil Florentského koncilu poslední kyjevský metropolita řeckého původu, Izidor (1437-1458) a podepsal Brestskou unii (16. října 1596), kterou sice přijalo litevské vévodství na území Ukrajiny a Běloruska, ale striktně ji odmítla Moskva, která navíc Izidora uvěznila. Moskva se prohlásila za 'samostatnou', a v roce 1448 si nezávisle na Konstantinopoli zvolila vlastního metropolitu Jonáše. Nástupcem kyjevského metropolity a kardinála Izidora jmenoval v roce 1458 papež Kalist III., řecko-katolického mnicha Řehoře. Tento byl přijat polsko-litevskou stranou, avšak odmítnut moskevským knížectvím, jehož metropoliti přestali užívat titul 'kyjevský' a začali se nazývat 'Metropolity Moskvy a celého Ruska'. Tak se starodávná kyjevská metropole rozdělila na dvě části.

Území polského království a litevského vévodství, pod metropolitou Řehořem (1458-1472) uchovávalo společenství s římským papežem a tento statut zůstal neporušen i za jeho nástupce Misaila (1476-1480). Z několika mála dobových pramenů vyplývá, že ve druhé polovině XV. století se kyjevští metropolité snažili udržovat či obnovovat své spojení se Svatým Stolcem, aniž by přerušili styky s Konstantinopolí.

Po pádu Konstantinopole v roce 1453 začala upadat i kyjevská metropole a jako jediné východisko se na konci XVI. století ukázalo spojení s katolickou Církví. Krátce nato se kyjevská pravoslavná metropole dostala pod jurisdikci Moskvy (1686). Jakmile došlo k upevnění carské moci, začal útlak řecko-katolíků a v několika vlnách byli nuceni ke konverzi k 'pravoslaví' (1772, 1795, 1839, 1876). Ukrajinský pravoslavný klérus i laici byli znepokojeni úzkými svazky, které pojily ruskou pravoslavnou Církev s ruskými národními zájmy. Tehdy začalo hnutí 'ukrajinofilů', které se po ruské revoluci v roce 1917 změnilo na hnutí usilující o samostatnost ukrajinské pravoslavné Církve. Bylo však sovětskou mocí potlačeno.

V době Brestského synodu byla celá Ukrajina součástí polsko-litevského království a západní Ukrajina takovou zůstala. Při zachování kulturní a náboženské nezávislosti ukrajinského národa zaujímal Církev vůdčí úlohu. Když se západní Ukrajina dostala pod rakouské panství, Habsburkové podporovali a chránili řecko-katolickou hierarchii. Na počátku XX. století stál v čele řecko-katolické Církve v Galícii metropolita Andrej Šeptyckyj (1901-1944). Byl duchovním vůdcem v období dvou světových válek a sedmi změn politických režimů, mezi něž patří nacistický a komunistický. Jeho neúnavná pastorační služba, obrana lidských práv, i jeho charitativní a ekumenické úsilí, přispěly k tomu, že ve společnosti západní Ukrajiny se Církev stala vlivnou institucí.

XX. století však bylo v dějinách Ukrajiny jednou velkou tragédií, údobím teroru a násilí, které vážně postihlo náboženský život. Odhady říkají, že tento teror dvacátého století si vyžádal na Ukrajině sedmáct miliónů obětí. Byla to především komunistická ideologie, která vedla otevřený boj proti náboženství. Církevní budovy byly zničeny, spáleny anebo jinak zprofanovány. Pravoslavní i katolíci kněží a věřící byli postříleni nebo uvězněni a deportováni do sibiřských gulagů. Církevní komunity byly pronásledovány a přinuceny žít v podzemí. Řecká-katolická Církev byla zrušena v roce 1946 v Galícii a v roce 1949 v Zakarpatí. Latinská Církev přežívala jen v mizivém počtu komunit a byla pod přísnou státní kontrolou.

Poté, co selhal pokus přimět katolické biskupy, aby přešli k pravoslaví, a tak byli přinuceni zřít se spojení s římským papežem, svolali sovětské představitelé shromáždění pouhých 216 kněží pod pohrůzkou použití zbraní, a to v době, kdy řecko-katolická hierarchie byla ve vězení či v podzemí. 9.-10. března se v katedrále sv. Jiří konal tzv. 'Lvovský synod', a při této příležitosti byla odvolána Brestská unie, čili synod, na němž vstoupila řecko-katolická Církev do společenství s římskou Církví. Poté byla řecko-katolická Církev násilně 'sloučena' s ruskou pravoslavnou Církví.

Po pádu komunistického Sovětského svazu se v roce 1991 mohli křesťané vrátit ke svobodnému životu, i když hluboce raněni krvavým pronásledováním, které si vyžádalo nesmírné množství mučedníků a nevýslovné utrpení.

POUŤ DO ZEMĚ MUČEDNÍKŮ

Jan Pavel II. na Ukrajině, Kyjev, 23. 6. 2001

Chléb a sůl. Tímto prostým, lidovým znamením začala pouť Jana Pavla II. do země, prosycené dosud živou krví mučedníků. Hned poté, co vstoupil na kyjevskou půdu, políbil ukrajinskou zemi a podle prastarého zvyku Slovanů požehnal chléb a sůl. Jak nevidět v tomto chlebě symbol Eucharistie, skutečné přítomnosti Krista, pro jehož jméno zde byli křesťané ve XX. století 'vědecky' mučeni? A jak nespátřovat ve znamení soli onen evangelijní obraz 'soli země', křesťanské víry, která dává chuť, naději a smysl životu světa a staví se i těm nejkrutějším pronásledováním?

'Předkládáme našim hostům chléb a sůl, abychom jim vyjádřili svou radost, že je můžeme přijmout', vysvětlují obyvatelé Ukrajiny typické gesto na uvítanou. Dnes jejich slova dýchají hlubokou radostí i úžasem: mohou nabídnout chléb a sůl papeži. Konečně je Petrův nástupce zde, na návrší Kyjeva, kde podle tradice kázal jeho bratr, apoštol sv. Ondřej. Petr je tady v postavě prvního slovanského papeže. Stejně jako jeho předchůdci - bl. Jan XXIII. stále uchovával nad pracovním stolem mapu sovětských gulagů, kterou vyznačil 10. února 1963 řecko-katolický kardinál Slypij - Jan Pavel II. si už dlouho přál vykonat tuto pouť, aby utvrdil ve víře katolickou komunitu, která prošla krutými pronásledováními ze strany komunistů právě proto, že byla katolická, totiž - spojená s Petrem.

To, co ještě včera bylo nemyslitelné, je dnes na dosah ruky. Papež je v Kyjevě, v centru někdejšího sovětského impéria. Před deseti lety (1991) získala Ukrajina nezávislost, a bez krveprolití se odtrhla od Moskvy. Dnes tady, v Kyjevě, je ve vší své osvobozující síle zřejmý evropský smysl poslání Jana Pavla II., který sám naznačil v Hnězdně, 3. června 1979, jako základ svého pontifikátu, a v němž nadále pokračoval s neochvějnou nadějí. V Hnězdně se představil jako "první slovanský papež v dějinách Církve". Tehdy řekl: "Snad právě proto si jej Kristus zvolil, snad právě proto jej vedl Duch svatý, aby do společenství Církve vnesl chápání slov a jazyků, které dosud zněly jako cizí k uchu navyklému na románské, germánské, anglosaské a keltské přízvuky... Nechce snad Kristus a nedisponuje k tomu Duch svatý, aby tento polský papež, slovanský papež, právě nyní ukázal na duchovní jednotu křesťanské Evropy?"

Tato slova pronesl Jan Pavel II. v roce 1979 - deset let před pádem Berlínské zdi - v Hnězdně, kolébce polského křesťanství. A dnes se nacházíme v Kyjevě, kolébce křesťanství tohoto území, na místě křtu dávné Rusi, k němuž došlo v roce 988. Už let do Kyjeva byl 'připomínkou' svědků víry XX. století: přes Chorvatsko, Maďarsko směřovalo letadlo s Janem Pavlem II. na Ukrajinu skrze 'bránu', jejímiž pilíři jsou Rumunsko a Slovensko.

Uvítací ceremoniál se odehrál na mezinárodním letišti 'Boryspil' v Kyjevě. Letadlo, jež odstartovalo s římského letiště Fiumicino něco před devátou přistálo ve 12.15h (11.15h středo-evr. času). Pod schody letadla jej očekával ukrajinský prezident Leonid Kučma. Po políbení ukrajinské země, kterou Svatému Otci podaly v ošatce dvě děti, a symbolickém požehnání chleba a soli, neseném třemi dětmi, se Jan Pavel II. srdečně objal s kardinálem Lubomyrem Husarem, lvovským ukrajinským arcibiskupem a kardinálem Marianem

Jaworskim, lvovským latinským arcibiskupem. Po papežské a ukrajinské hymně byly vypáleny slavnostní salvy z kanónů. Nato pronesl uvítací řeč ukrajinský prezident. V podvečer (v 18h) pak byla na programu zdvořilostní návštěva u prezidenta v prezidentském paláci 'Maryinskyi', který se nachází v centru města. Tady po setkání s prezidentem, budou shromážděni představitelé světa politiky, kultury, vědy a hospodářství.

Na letišti tedy Svatý Otec pronesl svůj první projev, který všichni obyvatelé Ukrajiny očekávali s velkým napětím. Celou návštěvu přenášela přímým přenosem národní televize a počet představitelů masmédií nemá obdoby. Lidé velmi pozorně naslouchali slovům Jana Pavla II.:

"Україна, відважний та стійкий свідок приєднання до цінностей віри, зразок величі багатостраждальної Батьківщини, історія засвідчує особливого покликання бути межею та дверима між Сходом і Заходом"

"Dlouho jsem očekával tuto návštěvu a vroucně jsem se modlil, aby se mohla uskutečnit. Konečně, s hlubokým pohnutím a radostí, jsem mohl políbit tuto milovanou ukrajinskou zemi. Děkuji Bohu za dar, který mi dnes dopřál. Dějiny uchovávají jména dvou římských papežů, kteří v dávné minulosti dospěli až na tato místa: sv. Klementa I., na konci prvního století a svatého Martina I., v polovině sedmého století. Byli deportováni na Ukrajinu, kde zemřeli jako mučedníci. Avšak jejich dnešní nástupce přichází mezi vás v atmosféře slavnostního přijetí s touhou stát se poutníkem ke slavným kyjevským chrámům, jež jsou kolébkou křesťanské kultury celého evropského východu. Přicházím mezi vás, drazí ukrajinští občané, jako přítel vašeho vznešeného národa. Přicházím jako bratr ve víře, abych objal tolik křesťanů, kteří uprostřed nejtvrdějších strádání vytrvali ve věrné oddanosti Kristu. Přicházím, veden láskou, abych všem dětem této země, Ukrajincům všech kulturních a náboženských příslušností, vyjádřil své uznání a své srdečné přátelství. Zdravím tě, **Ukrajino, odvážný a neochvějný svědku oddanosti hodnotám víry**. Kolik jsi vytrpěla, když jsi v těžkých chvílích volala po svobodě k jejímu vyznávání!

V paměti se mi vybavují slova apoštola sv. Ondřeje, který podle tradice říkal, že na kyjevských pahorcích vidí vzcházet Boží slávu. K tomu pak došlo za mnoho staletí, díky křtu knížete Vladimíra a jeho lidu. Avšak vize, kterou měl apoštol Ondřej se nevztahuje pouze na vaši minulost; ale promítá se i do budoucnosti země. Očima srdce se mi vskutku jeví, že vidím, jak se v této požehnané zemi šíří nové světlo: ono světlo, které vyvěrá z obnoveného potvrzení volby, učiněné v dávném roce 988, kdy byl zde přijat Kristus jako "Cesta, Pravda a Život" (srv. Jan 14,6).

Jak nesmírná byla tíha utrpení, kterou jste museli snášet v uplynulých letech! Ale dnes jednáte s nadšením a reorganizujete se, hledající světlo a útěchu ve své slavné minulosti. Vaším záměrem je pokračovat odvážně v úsilí šíření evangelia, které je pro každou lidskou bytost světlem pravdy a lásky. Odvahu! Je to záměr, který vás ctí, a Pán jistě nezůstane pozadu se svou milostí, abyste jej mohli dovést k završení. Jako poutník míru a bratrství, doufám, že budu přijat i těmi, kdo i přesto, že nepatří do katolické Církve, mají srdce otevřené pro dialog a spolupráci. Chci je ujistit, že jsem nepřišel s úmyslem proselytismu, ale abych vydal svědectví o Kristu společně se všemi křesťany všech Církví a církevních

společenství, a vyzval všechny syny a dcery této ušlechtilé země, aby obrátili svůj pohled k Tomu, který dal svůj život pro spásu světa....

Svět se rychle mění: to, co ještě včera bylo nemyslitelné, se dnes zdá být na dosah ruky. Kristus nás všechny vybízí, abychom v srdci oživilí vnímavost bratrské lásky....

Můj pozdrav se konečně obrací ke všem ostatním občanům Ukrajiny. Drazí Ukrajinci, i přes rozdílnost náboženské a kulturní příslušnosti, je tu prvek, který vás všechny spojuje: je to sdílení týchž historických událostí, nadějí i zklamání, jež sebou přinesly.

Ukrajinský lid zakusil v průběhu staletí tvrdé a kruté zkoušky. Jak nevzpomenout, zůstaneme-li v rozmezí právě skončeného století, na rány dvou světových válek, opakované pohromy, strašné přírodní katastrofy, na velmi smutné události, které za sebou zanechaly milióny mrtvých? Zvláště pak pod tlakem totalitních režimů, jakými byly komunismus a nacismus, národu hrozilo nebezpečí, že ztratí svou vlastní národní, kulturní a náboženskou identitu; když viděl, jak je vyhlazována jeho intelektuální elita, která je ochráncem občanského a náboženského dědictví národa. Jako poslední to byl radioaktivní výbuch v Černobyli, se svými dramatickými a nelítostnými dopady na prostředí a na životy tolika lidských bytostí. Ale právě tehdy začala rozhodná obnova. Ona apokalyptická událost, jež přinutila vaši zemi, aby se vzdala nukleárních zbraní, přivedla rovněž občany k energickému probuzení a přiměla je, aby se vydali cestou odvážné obnovy.

Je obtížné vyložit pouze lidským úsilím epochální proměny dvou uplynulých desetiletí. Ale ať už jim dáme jakékoli vysvětlení, je jisté, že z těchto zkušeností vzešla nová naděje. Je důležité nezklamát očekávání, která dosud pulzují v srdcích tolika lidí, především mladých. Za přispění všech je nyní naléhavě třeba v ukrajinských městech i na venkově prohlubovat rozkvět nového, opravdového humanizmu. Je to sen, který vyjádřil v proslulém výroku váš velký básník Taras Ševčenko: "... nepřátelé už nebudou, ale bude tu syn, matka, lid na zemi!"

Všechny vás objímám, milovaní Ukrajinci, od Doněcku po Lvov, od Charkivu po Oděsu a Simferopol! Ve slově Ukrajina je odkaz na **rozsáhlost vaší vlasti**, která svými **dějiny dosvědčuje zvláštní povolání hranice a brány mezi Východem a Západem**. V průběhu staletí byla tato země jedinečnou křižovatkou rozličných kultur, místem setkání duchovního bohatství Východu a Západu.

Na Ukrajině je zřejmé evropské povolání, zvýrazněné rovněž křesťanskými kořeny vaší kultury. Je mým přáním, aby tyto kořeny dokázaly upevnit vaši národní jednotu, a tak zajistit reformám, které provádíte životní mízu pravých a společně sdílených hodnot. Kéž by tato země mohla pokračovat ve svém vznešeném poslání, s hrdostí, kterou vyjádřil básník, jehož jsme uvedli před chvílí, když napsal: "Na světě není jiná Ukrajina, není jiný Dněpr". Lide, jenž přebýváš v této zemi, nikdy na to nezapomeň!...

Z letiště se Svatý Otec odebral autem směrem do středu města. Před branami Kyjeva byli umístěny tři velké portréty Jana Pavla II. Během cesty, dlouhé kolem 40 km vykonal Svatý Otec významnou zastávku v řeckokatolickém kostele sv. Mikuláše. Sem byla v uplynulých dnech přinesena velmi uctívaná ikona Zarvanické Madony, která se uchovává v jedné z nejoblíbenějších řeckokatolických svatyň a je cílem neustálých lidových poutí. Před posvátnou ikonou svěřil papež, v jehož znaku čteme 'Totus tuus' (Celý tvůj) svou pouť na Ukrajinu Matce Boží.

Тобі, Мати Божа і Мати Церкви віддаю у руки мою апостольську подорож в Україну

Ó, blahoslavená Panno Maria, Zarvanická Madono,
vzdávám ti díky za dar, že se nacházím na Kyjevské Rusi,
z níž se na celé území rozšířilo světlo evangelia.

Před tvou zázračnou ikonou,
která se uchovává v tomto kostele sv. Mikuláše,

***Tobě, Matko Boží a Matko Církve,
svěřuji svou apoštolskou cestu na Ukrajinu.***

Svatá Matko Boží, rozprostři svůj mateřský plášť
na všechny křesťany i na všechny muže a ženy
dobré vůle, kteří žijí v tomto národě.

Ved' je k tvému Synu Ježíši,
který je pro všechny cestou, pravdou a životem.

Řeckokatolický kostel sv. Mikuláše, rotunda postavená v roce 1810 architektem Melenským v parku, zvaném 'Askoldův hrob' (Askoldova Mohyla), se nachází na místě dávné nekropole, kde byli podle tradice zavražděni v IX. století (pravděpodobně v r. 882) poslední pohanská knížata kyjevské dynastie: právě Askold a jeho bratr Dir. Od XII. století zde byl 'Pustynno-Mykilskyj' klášter, vybudovaný k počtě sv. Mikuláše, světce, který je na tomto

území velmi ctěn. V roce 1935 byl kostel zabrán komunisty, zrekonstruován a přizpůsoben různému použití dle sovětské 'zásady' razie a zvůle. Kopule byla stržena, protože až příliš připomínala... kostel! Starodávný hřbitov, který se rozkládal kolem kostela, zlikvidovaly bagry. V roce 1982 byla v rotundě otevřena pobočka Muzea kyjevských dějin. Až v roce 1988, u příležitosti milénia pokřesťanění Kyjevské Rusi, byl kostel zrestaurován do své původní podoby a navrácen jeho legitimním vlastníkům. V současnosti je provizorní katedrálou řecko-katolického exarchy Kyjeva-Vyšhorodu. Pozemek na novou katedrálu byl již zakoupen a v pondělí, 25. června na závěr Božské liturgie požehná papež Jan Pavel II. základní kámen.

Kolem kostela jsou dřevěné kříže a pamětní kámen, připomínající životy mladých Ukrajinců, kteří v roce 1918 bojovali proti bolševikům. Kousek dál je na kmeni stromu moderní obraz sv. Mikuláše a pod ním dřevěná nástěnka s 'farními zprávami': nic zvláštního, řekli bychom, ale v podstatě až nedávno bylo dovoleno zveřejňovat církevní aktivity. Na nástěnce vyniká plakát s Janem Pavlem II., a v pozadí právě kostel sv. Mikuláše. Stařenka, kterou bychom asi nazvali 'stálou' návštěvníci bohoslužeb nespouští

ani na okamžik oči z papeže. Zůstává nehybně stát několik kroků od Svatého Otce. Vyznává: "Připadá mi to jako sen, že mohu vidět papeže tady, v kostele, jehož úklid mám na starosti, a kam bylo po tolik let zakázáno vůbec vstoupit". Hovoří, a oči má upřeny na vzácného, tak očekávaného hosta. A dodává: "Je to okamžik, pro který stojí za to žít. Chci si jej uchovat hluboce vrytý do paměti, aby mi byl zvláštní vzpomínkou v těžkých chvílích". Je to prostá lidová moudrost, vytríbená v letech komunistického pronásledování. Z návrší "Askoldova hrobu" se otvírá úchvatné panoráma tohoto města "sta zlatých bání", rozprostírajícího se na sedmi pahorcích, podobně jako věčný Řím.

Svatý Otec se pak odebral do prezidentského paláce, nazývaného také palác carů, který stojí ve čtvrti Tigli, která je politickým srdcem Kyjeva. Byl postaven v roce 1752 italským architektem Rastrellim, který se proslavil mnoha stavbami v San Peterburgu, jako např. Zimním palácem.

Ještě než vešel do prezidentského paláce se Svatý Otec zastavil v modlitbě před památníkem neznámého vojína, jenž se nachází v horní části Parku slávy na břehu Dněpru. Je to prakticky obelisk vysoký 27m před nímž neustále plápolá oheň. Památník je věnován obětem všech konfliktů, ale zvláště 6 miliónům Ukrajinců, kteří padli za II. světové války. Jan Pavel II. - po uvítání ministrem zahraničí - poklekl a setrval v usebrané modlitbě před památníkem, k němuž pak kardinál Sodano, st. sekretář, doprovázený dvěma vojáky položil květinový věnec. Se 17 milióny zabitých a nesmírným počtem obětí fyzického a psychického násilí, bylo XX. století pro Ukrajinu až příliš dlouhou epochou. Její epilog, totiž pád komunistického totalitarizmu, znamenal počátek nové éry. Těžké, ale konečně nové.

Po zdvořilostní návštěvě u prezidenta se Svatý Otec setkal v prezidentském paláci s představiteli světa politiky, kultury, vědy a podnikání. Při této příležitosti pronesl projev, v němž mj. řekl:

Я прибув до вас, щоб поклонитись святиням вашої історії та разом із вами просити у Бога заступництва для вашого майбуття

... Přišel jsem k vám jako poutník pokoje, veden jedinou touhou: vydat svědectví, že Kristus je 'Cesta, Pravda a Život' (Jan 14, 6). **Přišel jsem, abych vzdal hold svatyním vašich dějin a spojil se s vámi, abych svolával Boží ochranu na vaši budoucnost.** S radostí zdravím tebe, město Kyjeve, které se prostíráš na středním toku řeky Dněpru, kolébko dávných Slovanů a ukrajinské kultury, hluboce prodchnuté křesťanským kvasem. Na půdě tvé země, která je křižovatkou mezi Západem a Východem, se setkaly dvě velké křesťanské tradice - byzantská a latinská, přičemž oběma se zde dostalo přívětivého přijetí. V průběhu staletí mezi nimi nescházela napětí, která oběma přinesla ničivé kontrasty. Dnes se však rýsuje cesta pohotovosti k vzájemnému odpuštění. Je třeba překonat bariéry a nedůvěru, aby bylo možné společně budovat harmonickou a pokojnou zemi, čerpajíc stejně jako v minulosti, z průzračných pramenů společné křesťanské víry.

Ano! Bylo to křesťanství, jež inspirovalo, drazí Ukrajinci, vaše největší osobnosti kultury a umění, a hojně zavlažovalo morální, duchovní a sociální kořeny vaší vlasti. Jsem rád, že zde mohu připomenout, co napsal váš spoluobčan, filozof Hryhorij Skovoroda: "Všechno pomíjí, ale je to pouze láska, která nakonec zůstává. Všechno pomíjí, kromě

Boha a lásky". Pouze člověk hluboce prodchnutý křesťanským duchem mohl mít podobné smýšlení. V jeho slovech lze rozpoznat ozvěnu prvního Janova listu: "Bůh je láska; kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh zůstává v něm" (4,16).

Slovo evangelia zapustilo v celé Evropě hluboké kořeny a přineslo v průběhu staletí úžasné plody civilizace, kultury a svatosti. Rozhodnutí národů tohoto kontinentu však bohužel vždy neodpovídala hodnotám jednotlivých křesťanských tradic, a proto byly dějiny poznamenány velmi smutnými událostmi zvěle, ničení a bojů.

Staří lidé vaší vlasti s nostalgií vzpomínají na dobu, kdy byla Ukrajina nezávislá. Po tomto velmi krátkém období následovala krutá léta sovětské diktatury a velmi tíživá bída na počátku třicátých let, kdy vaše země, 'obilnice Evropy', nedokázala nasytit ani vlastní syny, kteří po miliónech umírali. A jak zapomenout na zástupy vašich spoluobčanů, kteří zahynuli během války proti nacistické invazi v letech 1941 až 1945? Bohužel osvobození od nacizmu nebylo současně osvobozením od komunistického režimu, který pokračoval v pošlapávání těch nejzákladnějších lidských práv, když deportoval nesmírné množství občanů, věznil disidenty, pronásledoval věřící a dokonce se pokoušel vymazat ze svědomí národa i samotnou ideu svobody a nezávislosti. Naštěstí, velká proměna roku 1989 konečně Ukrajině dovolila znovu nabytí svobody a plné svrchovanosti.

Váš národ dosáhl tohoto vytouženého cíle pokojným a nekrvavým způsobem, a dnes s houževnatostí pracuje na odvážném díle sociální a duchovní obnovy. Mezinárodní společenství nemůže, než ocenit úspěchy, kterých bylo dosaženo v upevnění míru a ve vyřešení územních napětí, s ohledem na místní specifika...

Jako Pastýř katolické Církve upřímně oceňuji skutečnost, že v preambuli ukrajinské ústavy se občanům připomíná "odpovědnost před Bohem". Jistě byl tímto pohledem veden i váš Hryhorij Skovoroda, když vybízel své současníky, aby si jako prvotní úsilí stále kladli "chápaní člověka", a hledali pro něj vhodné cesty, aby dokázal opustit slepé uličky neústupnosti a nenávisti.

Hodnoty evangelia, které jsou součástí vaší národní identity, vám pomohou budovat společnost otevřenou a solidární, v níž každý bude moci nabídnout svůj specifický přínos ke společnému dobru, a současně z ní čerpat odpovídající podporu, aby dokázal co nejlépe rozvinout své vlohy.

To je výzva, se kterou se obracím zvláště k mladým, aby, kráčeji ve šlépějích těch, kdo obětovali život pro vysoké lidské, občanské a náboženské ideály, dokázali toto dědictví civilizace uchovat nedotčené.

"Nedovolte mocným, aby zničili člověka", to napsal Volodymyr Monomach (+1125) ve svém *Poučení dětem*. Jsou to slova, která si i dnes uchovávají svou plnou platnost.

Ve XX. století zničily totalitní režimy celé generace, protože podkopaly tři pilíře na kterých spočívá každá skutečně lidská civilizace: *uznání božské autority*, z níž vyvěrají nezvratitelné morální orientace života (srv. *Ex* 20,1-8); *respektování důstojnosti osoby*, stvořené k Božímu obrazu a podobenství (srv. *Gen* 1,26-27); *povinnost vykonávat moc ve službě každému členu společnosti* bez výjimky, počínaje těmi nejslabšími a bezbrannými.

Popření Boha neučinilo člověka svobodnějším. Spíše jej vystavilo rozličným formám otroctví, když povolání politické moci snížilo na úroveň brutální a utiskující síly.

Lidé politiky! Nezapomeňte na tuto přísnou lekci dějin. Vaším úkolem je sloužit národu, zajištěním pokoje a rovnosti práv pro všechny. Odolávejte pokušení zneužívání moci k

osobním či skupinovým zájmům. Mějte vždy na srdci úděl chudých a všemi legitimními prostředky usilujte o to, aby každý mohl mít přístup k spravedlivému blahobytu.

Lidé kultury! Máte za sebou významné dějiny. Mám na mysli především kyjevského pravoslavného arcibiskupa, metropolitu Petra Mohyly, který v roce 1632 založil tuto kyjevskou akademii, která zůstává majákem humanistické a křesťanské kultury. Od vás se očekává uplatňování kritického a tvůrčího myšlení ve všech oblastech poznání, spojujíc kulturní dědictví minulosti s požadavky doby moderní, a to tak, aby se přispívalo ke skutečnému lidskému pokroku ve znamení civilizace lásky. V tomto kontextu si vroucně přeji, aby se výuce náboženských věd dostalo uznání, které jí náleží, a to i ze strany občanských představitelů.

Zvláště pak pro vás, *lidé oddaní vědeckému bádání*, platí jako stále napomenutí strašlivá sociální, ekonomická a ekologická katastrofa Černobylu! Schopnosti techniky musí být spojovány s neměnnými etickými hodnotami, aby tak bylo zajištěno oprávněné respektování člověka a jeho nedotknutelné důstojnosti.

Podnikatelé a ekonomičtí činitelé nové Ukrajiny! Budoucnost země závisí i na vás. Váš odvážný přínos, neustále inspirovaný hodnotami kompetence a čestnosti, přispěje k povznesení národní ekonomiky, a tak znovu vrátí důvěru těm, kdo jsou v pokušení opustit svou vlast, aby hledali práci jinde. Mějte při svém konání stále na paměti společné dobro a oprávněné nároky všech lidí. Hleďte na člověka a ne na zisk, jako na cíl každé ekonomie, respektující lidskou důstojnost. Jednejte vždy v souladu s právem, které je zárukou spravedlnosti...

Lidstvo vstoupilo do třetího milénia a na obzoru se rýsují nové scénáře. Probíhá globální proces rozvoje, poznamenaný rychlými a radikálními proměnami. Každý je povolán, aby s odvahou a důvěrou přispěl svým vlastním příspěvkem. Katolická Církev je po boku každého člověka dobré vůle, aby podporovala jeho snahy ve službě dobru.

Pokud jde o mě, nepřestanu vás provázet modlitbou, aby Bůh chránil vás, vaše rodiny, vaše záměry i očekávání všeho ukrajinského lidu, na nějž svolávám hojnost požehnání Všemohoucího".

Na pódiu, nesoucím oltář, na kterém Jan Pavel II. slavil 24. června 2001 eucharistii, spočívala i veškerá tíha utrpení a naděje. Tady spolu se Svatým Otcem koncelebrovali pastýři Církve, která trpěla nevýslovná pronásledování kvůli tomu, že byla "jedna, svatá, katolická a apoštolská". Tito kněží vystupují v průvodu na pódiu - latinští i řecko-katoličtí, a ukazují tak bohatství své jednoty. Kráčí mezi nimi i mladý farář kostela sv. Mikuláše v Kyjevě, nádherného chrámu, který však má farní komunita doposud k dispozici pouze na dvě

hodiny denně, neboť nemovitost patří jedné hudební organizaci. Je zde i bosý karmelitán z poutní svatyně Berdyčiv. Přinesl sem velmi uctíváný obraz Matky Boží. Ve skutečnosti se jedná o kopii, která byla zhotovena teprve nedávno, protože originál komunisté zrekvírovali a umístili do muzea ateizmu jako 'znamení pověry'. Někdo z věřících jej zřejmě odnesl a schoval, aby tak předešel další potupě a profanování. Bohužel, neznámý věřící už asi zemřel a proto nikdo neví, kam obraz schoval. Ikona Matky Boží Berdyčivské byla umístěna za oltář a z tohoto místa jakoby prohlížela onen zástup více než 150.000 věřících, kteří se tu shromáždili i přes zimu a déšť. Ještě před deseti lety bylo slavení eucharistie zakázáno a krutě trestáno. Dnes se znovu vrací, aby se opět stala součástí dějin Ukrajiny. Eucharistie nikdy nepřestala psát dějiny tohoto křesťanského lidu, protože se slavila tajně po domech a na nejrůznějších místech. Nyní se už deset let může slavit veřejně, bez obav ze zatčení a věznění. Ona tajná slavení však zůstávají dědictvím nevýslovné hodnoty před Bohem. Dnes se předkládají Petrovi. Symbolicky tak učinila jedna matka, která přinesla v obětním průvodu - ručně opisovanou modlitební knížku, kterou vytvořila rodina za komunistického pronásledování. Kdyby tato rodina byla při tomto "zločinu" odhalena, jejím dalším stanovištěm by se stal sibiřský gulag. Na dnešní den připadá podle římského kalendáře slavnost narození sv. Jana Křtitele. Proto papež ukázal v homilii křesťanům této země Jana Křtitele, zvaného předchůdcem, jako na mocný a pokorný vzor.

"Ти, Києве, будь "світлом України"! З тебе вирушили євангелізатори, які протягом сторіч були "Йоанами Христителями" народів, які заселявали ціх земель"

"...Boží lide, který na ukrajinské zemi věříš, doufáš a miluješ znovu s radostí zakoušej radost z daru evangelia, kteréš přijal právě před tisíci lety! Dnes pohleď na Jana Křtitele, jenž je trvalým vzorem věrnosti Bohu a jeho zákonu. On připravoval cestu Kristu svědectvím slova i života. Napodobuj ho s pokornou a důvěrnou velkorysostí.

Svatý Jan Křtitel je především vzorem víry. Aby mohl lépe naslouchat Slovu jediného Pána svého života, opouští všechno a po vzoru velkého proroka Eliáše se uchyluje na poušť, odkud dává zaznít výzvě k přípravě cest Pánu (srv. Mt 3,3ss). Je vzorem pokory, vždyť těm, kdo v něm vidí nejen proroka, ale dokonce Mesiáše, odpovídá: "Já nejsem ten, za koho mě pokládáte! Hle, za mnou přichází někdo mocnější, než jsem já. Jemu nejsem hoden ani zout opánky!" (Skt 13,25). Je vzorem důslednosti a odvahy v obraně pravdy, pro niž byl ochoten sám zaplatit vězněním i smrtí. Ukrajinská zemi, potřísněná krví mučedníků, díky za příklad věrnosti evangeliu, který jsi poskytla křesťanům všech koutů světa! Tolik tvých synů a dcer kráčelo v naprosté věrnosti Kristu: mnohé z nich vedla důslednost ve víře až k oběti nejvyšší.

Jejich svědectví je pro křesťany třetího tisíciletí příkladem a pobídkou. Ve škole Kristově, ve šlépějích sv. Jana Křtitele, svatých a mučedníků této země, mějte i vy, drazí bratři a sestry, odvahu stavět na první místo duchovní hodnoty.

Vy, drazí mladí lidé, buďte silní a svobodní! Nenechte se chlácholit klamnými vidinami laciného štěstí. Sledujte Kristovu cestu: Zajisté, je náročný, ale může vám dát zakusit plný smysl života a pokoj srdce.

Vy, drazí rodiče, připravujte před vašimi dětmi cestu Pánu. Vychovávejte je s láskou a dejte jim průkazný příklad důslednosti v zásadách, kterým učíte. A vy, kdo máte výchovnou a společenskou odpovědnost, uvědomte si, že jste stále vázáni integrálně rozvíjet lidskou osobu, pěstovat v mládeži hluboký smysl pro spravedlnost a solidaritu s nejslabšími. Každý z vás, ať je 'světlem národů' (Iz 49,6).

'Světlem Ukrajiny' jsi ty, město Kyjeve. Z tebe vyšli hlasatelé evangelia, kteří byli v průběhu staletí 'Jany Křtiteli' národů, jež obývaly tato území. Kolik z nich pro své svědectví pravdě trpělo jako Jan Křtitel a svou krví se stali semenem nových křesťanů. Ať v nových generacích nescházejí mužové a ženy nezlomné povahy těchto slavných předků!

Je-li ze světa odstraněno vědomí Boha, nezůstává v něm už nic, co by bylo vpravdě lidské. Bez pohledu k nebi člověk ztrácí horizont svého pozemského putování. A dojde-li k tomu, pak důsledky jsou strašlivé. Křesťané a všichni lidé dobré vůle mají za úkol vydávat svědectví o tom, že svět nemůže být zbaven Boha. Tady na Ukrajině, kde krutý pokus vymazat Boha dosáhl tak šílených a krvavých rozměrů, že se to jeví až neskutečné, je nyní naléhavě zapotřebí, aby všichni křesťané vydávali společně svědectví pravým hodnotám, pro něž stojí za to žít, a které jsou pro budoucnost národa nezbytné. To zdůraznil Svätý Otec při setkání s ukrajinskými katolickými biskupy, s nimiž se setkal 24. června dopoledne na Apoštolské nunciatuře.

"Перед вами відкривається важливий період, від якого залежить "якість" присутності Церкви на українській землі в наступному тисячоріччі"

"...Radost dnešního setkání se ještě zintenzivní v následujících dnech, kdy se společně zúčastníme slavnostní beatifikace některých vašich spolubratřích, kteří vykonávali biskupskou službu v nesmírně náročných podmínkách. Vzdáme jim hold naší vděčnosti za to, že svou obětí uchovali neporušené dědictví víry mezi věřícími svých Církví. Tím, že je povýším ke cti oltáře, chci rozšířit naši vděčnou vzpomínku i na ostatní pastýře, kteří draze zaplatili za svou věrnost Kristu a za rozhodnutí zůstat spojeni s Petrovým nástupcem.

Jak mezi nimi nevzpomenout Božího služebníka, metropolitu Ondřeje Šeptyckého? Můj ctěný předchůdce, papež Pius XII. o něm prohlásil, že jeho vznešený život byl zlomen 'ani ne tak pokročilým věkem, jako spíše utrpením jeho duše pastýře, raněného spolu se svěřeným stádcem' /AAS XLIV (1955), str. 877/. Společně s ním vzpomínám na kardinála Josyfa Slipyje, prvního rektora řecko-katolické teologické akademie ve Lvově, která byla nedávno znovu úspěšně otevřena. Tento hrdinný vyznavač víry prožíval osmnáct let tvrdost věznění. I mezi námi jsou ještě kněží a biskupové, kteří zakusili žalář a pronásledování. Zatímco vás, nejmilejší bratři, s dojetím objímám, vzdávám díky Bohu za vaše věrné svědectví. Povzbuzuje mě, abych se stále větší oddaností konal svou službu všeobecné Církvi. Přejímám jako svá slova, která jste zvyklí opakovat v liturgii sv. Jana Chryzostoma: 'Dejme sebe sami jeden druhému, a celou naši existenci Kristu, našemu

Bohu! Taková je lekce mučedníků A tuto lekci se musíme naučit žít i my, pastýři stáde, které nám Bůh svěřil.... **Otevírá se před vámi významné období, na němž bude záviset 'kvalita' přítomnosti Církve na Ukrajině v příštím miléniu...**"

Opravdové úsilí katolíků o ekumenizmus a mezináboženský dialog na Ukrajině bylo tématem tolik očekávaného setkání Jana Pavla II. s představiteli Panukrajinské rady Církvi a náboženských organizací, v neděli 24. června odpoledne v sále Kyjevské filharmonie.

"Тепер перед вами стоять невідкладні завдання соціальної та моральної перебудови Країни"

"...Vaše existence i vaše každodenní práce dokazují konkrétním způsobem, že náboženský faktor je podstatnou součástí osobní identity každého člověka, ať už náleží k jakékoli rase, národu či kultuře. Náboženství, je-li praktikováno s pokorným a upřímným srdcem, přináší specifický a nanahraditelný příspěvek k rozvíjení spravedlivější a bratrštější společnosti. Jak by stát, který chce být skutečně demokratickým, mohl opomíjet plné respektování náboženské svobody svých občanů? Není pravé demokracie tam, kde je pošlapávána jedna ze základních svobod člověka. Také Ukrajina zakusila dlouhé a bolestné období diktatur, ničivé důsledky ateistického útlaku, jenž deptá člověka a podrobuje ho otrockému režimu.

Nyní před vámi stojí naléhavá výzva k sociální a morální obnově národa. Svou aktivitou jste povoláni přinášet zásadní příspěvek k tomuto dílu obnovy společnosti, a tak ukázat, že jedině v prostředí respektování náboženské svobody lze vybudovat společnost plně lidskou."

Na závěr setkání pak Svatý Otec odjel otevřeným vozem vzdát poctu obětem sovětských represí od třicátých let do roku 1944. Jan Pavel II. vstoupil do lesa, zvaného Bykivnya na periferii Kyjeva. Tady bylo povražděno více než sto tisíc lidí. Setkání s touto krutou realitou smrti se hluboce vrývá do srdce, kráčejíc po lesní pěšince, kterou po stranách obklopují kříže všeho druhu a všech velikostí. Na mnoha stromech visí malé kartičky, chráněné před deštěm plastickým obalem, a na nich je ručně napsáno jméno člověka, který zde byl pravděpodobně zastřelen. Po dvou kilometrech přicházíme k památníku stalinského masakru.

Je to velký kříž. Papež zazpíval Salve Regina a pak se modlil Requiem aeternam. Velké množství lidí, mezi nimi všichni žijící příbuzní těch, kdo zde byli zmasakrováni sovětskými komunisty, pronášeli se slzami v očích spolu se Svatým Otcem slova vroucí modlitby. Tento pomník uprostřed lesa, kde byli bezostyšně stříleni lidé, připomíná, k čemu dochází, jestliže se chce ze světa vykořenit vědomí Boha. Kráčejíc lesní stezkou, při pohledu na tisíce křížů, ze srdce se dere krutá otázka: Proč? Jak mohlo dojít k takové hrůze? V této zoufalé bolestné tísní - tváří v tvář tak nepochopitelným zvěrstvům a masakrům - se člověku vkrádá pokušení popřít Boží existenci. A přece, Bůh byl tady, v tomto lese, po boku každé z oněch 100.000 lidských bytostí, které Stalin rozkázal postřílet.

Kdyby Stalin byl 25. června 2001 v Kyjevě se svými komunistickými krvežíznicvi, pravděpodobně by pronesl, že tady, na esplanádě Čajka nikdo není. Bylo to v roce 1946, kdy Stalin, pohodlně sedě v křesle u psacího stolu, rozhodl o tom, že řecko-katolická Církev neexistuje. Více než šest miliónů křesťanů pro něj prostě přestalo existovat: buď museli přejít k pravoslavné Církvi anebo - pokud nebyli už předtím zastřeleni - skončili v sibiřských lágrech. Zdrucující! Pokud by k tomu nedošlo v tak nedávné minulosti, považovali bychom to za legendu, vinoucí se tokem dějin. Avšak tady jsou svědkové. Jsou živí. Existují, stejně jako existuje i Církev, neoddělitelně spjatá s přívlastkem 'mučedníků'.

Pro svou věrnost víře a svému svědomí; za to, že zůstali spojeni s Petrem, byli katolíci východní tradice pronásledováni ještě před deseti lety. Až do té doby! Protože teprve před deseti lety byla tato Církev uznána za 'existující'. Pětačtyřicet let byli ukrajinští křesťané považováni za 'ilegální' či za 'zločince' ve své vlasti, na území křtu Kyjevské Rusi.

V katakombách dvacátého století - totiž v domech křesťanských rodin - řecko-katolická Církev žila dál, slavila Eucharistii, konala katecheze a evangelizaci. Byla to nejmocnější opozice v Sovětském svazu, ale opozice nenásilná. Byla nejpočetnější a jedinou zakázanou církevní institucí, která unikala sovětské komunistické kontrole. Povždy si uchovávala svou strukturu, hierarchii a dokonce organizovala i tajné semináře, kde vyrůstali noví kněží. Tady, v zemi mučedníků, povolání nescházejí, neboť mladí lidé osobně poznali svědky víry.

A nyní se tento národ mučedníků shromáždil kolem Jana Pavla II., aby zde na prostranství Čajka slavil Božskou liturgii, jejímž tématem byla jednota křesťanů. Troparion a Kontakion byly vzaty ze slavnosti Soslání Ducha svatého, a připomínaly moc, která pochází shůry. Koncelebrovalo 650 kněží. Dnes zpívali mnohem hlasitěji, než byli zvyklí. Jsou to tzv. 'tajní' kněží, kteří za éry Sovětského svazu slavili eucharistii po domech či v lesích, riskující život. Tehdy museli zpívat velmi potichu, aby unikli pozornosti agentů KGB.

Avšak nikdy zpívat nepřestali. Řecko-katolický biskup Pavel Vasylyk, který prožil dvacet let v komunistických gulazích a v exilu vzpomíná: "Liturgii jsme nikdy nepřerušili, a to ani tehdy, když jsme tušili, že místo, kde se nacházíme je sledováno a obklíčeno policií. Vždycky jsme nejprve dokončili slavení a pak uprchli, mnohdy také převlečení do ženských šatů...". Jak úchvatná jsou tato svědectví, jak mocná zkušenost naslouchat těmto hlasům neochvějných vyznavačů, které nikdo nedokázal umlčet. Dokonce ani Stalin se svými divizemi. Před oltářem byly podle byzantské tradice umístěny dvě ikony, které nikdy nesmí scházet v ikonostazu - Matky Boží a Spasitele. V homílii Svatý Otec mluvil o Kyjevském večeradle, a ve večeradle "je vždy přítomna Matka Boží. Sem byl přinesen

velmi uctívány zarvanytský obraz, pocházející ze XII. století. 'Zarvanytsa' znamená v ukrajinštině 'otřesení', 'probuzení ze spánku'. Právě tato výzva se dnes obrací k těm, kdo ještě dnes žijí na Ukrajině pod tragickým vlivem temné komunistické ideologie, pohroužení do apatie a ztráty smyslu pro pravé hodnoty, kdo žijí bez naděje a radosti. Na závěr Božské liturgie Jan Pavel II. požehnal základní kámen řecko-katolické katedrály v Kyjevě a další základní kameny nových kostelů. I to je znamením povzbuzení a naděje.

Po Božské liturgii, ještě před návratem na nunciaturu, Svatý Otec navštívil památník v Babiy Yar, který připomíná masakr 200.000 lidí, k němuž došlo v letech 1941-1945. Sto dvacet tisíc z povražděných byli židé. Na místě někdejší rokliny se dnes rozprostírá rozsáhlý park, vybudovaný v padesátých a šedesátých letech. Nacisté zde spolu s židy povraždili Ukrajince a cikány. Následně pak byly mrtvolky spáleny. Je to třetí památník obětem ideologií dvacátého století, který papež v Kyjevě navštívil. Po obelisku, věnovanému neznámému vojínovi a lesíku Bykivnya. Tady na Ukrajině přecházeli z jednoho teroru do druhého, od nacizmu ke komunizmu, vždy za cenu nesmírných obětí a nevýslovné bolesti.

Apoteóza víry a lásky. Tak lze nazvat přijetí, kterého se Petrovu nástupci dostalo na Ukrajině. Tato země jej očekávala dlouho, až příliš dlouho. Samozřejmě, nebylo to 'vinou' papeže. Sovětští komunisté se snažili zlomit jednotu ukrajinských katolíků dvou tradic - východní a latinské - s papežem. Ale dnes tito katolíci, kteří vyšli z katakomb XX. století, mohli před světem vyznat svou víru v Krista a svou lásku ke Svatému Otci. Byla to vskutku 'apoteóza' a dějiny dávají za pravdu tomuto národu křesťanů a mučedníků.

Lvov prožíval svůj nejkrásnější den. V tomto nádherném křesťanském městě, kam Svatý Otec dorazil v pondělí 25. června pozdě odpoledne, to říkali všichni. Nikdy nebylo v ulicích Lvova tolik lidí. Papeži se dostalo vroucího přijetí. Od letiště až do středu města lemovaly zástupy lidí cestu, kudy projížděl. Všichni jej chtěli pozdravit a osobně mu vyslovit své 'buďte vítáni!'.

Byl to večer, na který tu asi nikdo nikdy nezapomene. Místní zprávy mluví o 'záplavě davu'. Lépe by snad bylo říci 'záplava' lásky. Lidé podél cest plakali radostí, když kolem nich projížděl žehnající papež. Spatřit ho nebylo překvapením, vždyť se na toto setkání upřímně připravovali. Ale nyní, když mu mohou osobně vyjádřit své poděkování jejich dojetí je tak silné, že bere dech. Vskutku dojemné a úchvatné svědectví víry. Papež

projížděl skoro dvě hodiny středem města uprostřed nepopsatelného nadšení. Byli tu lidé staří, ale také maličké děti v náručí rodičů. Mnoho mladých lidí mu už zde vyjádřilo radost nad tím, že zítřejší setkání bude věnovat právě jim. Podél cesty stojí kněží s věřícími a se zástavami svých farností. Tyto korouhve dnes ukazují Petrovu nástupci s hrdostí těch, kdo je nikdy neodevdali do rukou sovětských pronásledovatelů.

'Naše město nese jméno lva a papež pro nás byl skutečně lvem, který nás bránil, když se zdálo, že je už všechno ztraceno', vzpomíná jedna stará žena. A jako lvové byli odvážně

zakotveni ve své víře i zdejší věřící. Žena propuká v pláč. Tajně své děti a vnoučata učila katechizmu. Je jednou z bezejmenných svědků víry, mučedníků. Otírá se slzy, ale je to zbytečné, nedokáže je zastavit. Je šťastná. Rozhodla se, že půjde pozdravit papeže na náměstí před latinskou katedrálou. Právě tady ji kdysi zastavila Kgb, když šla do kostela na mši a zakázali jí to. Je řecko-katolička. V slzách šeptá, "ale nás a latinské katolíky spojuje víra v Krista a láska k papeži". Jan Pavel II. nejprve navštívil latinskou katedrálu, zasvěcenou Nanebevzetí Panny Marie. Doprovázela jej kardinál Marian Jaworski, Lvovský latinský arcibiskup. Papež poklekl před Nejsvětější svátostí. S pohnutím kardinál říkal papeži, že kdysi byla tato katedrála biskupským chrámem arcibiskupa Evžena Baziaka, který byl odsud vyhnán v dubnu 1946. Poté se v exilu stal pomocným biskupem krakowského kardinála Sapiehy. A byl to právě arcibiskup Baziak, který 28. září 1958 uděloval v katedrále na Wawelu biskupské svěcení teprve 28-ti letému Karolu Wojtylovi, a jmenoval ho svým pomocným biskupem. Baziak zemřel v roce 1962. Karol Wojtyla tehdy pronesl nad jeho rakví: "Setkání s křížem je zřejmě tím, co nejhluběji charakterizuje Baziakův život". Katedrála byla postavena v roce 1350 a posvěcena o vánocích 1481. Za komunismu zůstala otevřena - jako jeden z mála katolických kostelů. Stala se proto místem setkání pro všechny, i pro řecko-katolíky.

Poté se Jan Pavel II. odebral do arménské katedrály, která je skutečnou klenotnicí umění a víry. Dnes patří arménské apoštolské Církvi, která zde má asi 2.500 věřících. Ještě před nástupem komunismu byla arménskou katolickou katedrálou, neboť už od XII. století zde sídlila mocná komunita arménských katolíků. Až do doby sovětských komunistů tedy byly ve Lvově tři katolické katedrály: latinská, řecko-katolická a právě arménská. Ale komunistické masakry a pronásledování způsobily, že arménští katolíci téměř vymizeli a teprve nedávno byla katedrála znovu otevřena a svěřena Arménské apoštolské Církvi. Ve

skutečnosti však byla předána pouze polovina katedrály. Uprostřed kostela totiž stojí zeď, která jej rozděluje - v jedné části je kostel s úchvatnými freskami, na druhé straně pak státní sklad ikon. Arméni přijali papeže s velkou vřocností a už tady mu vyslovili své 'pozvání' k nadcházející cestě do Arménie, která se uskuteční ve druhé polovině září 2001.

Třetí etapou pouti ulicemi Lvova, provázené neustálou apoteózou zástupů, bylo latinské arcibiskupství. Zrekvírováno komunisty, a teprve dnes se vrátilo do vlastnictví Církve, kdy byl papeži předán vlastnický list. Skončila tak jedna z nepochopitelných historií bezpráví a škod, které páchali komunisté na ukrajinských katolících. Budova arcibiskupství byla až donedávna po léta zabrána geodetickým institutem. Její navrácení je pro ukrajinskou církev nesmírně významnou událostí. Konečně bude moci mít kardinál Jaworski alespoň budovu arcibiskupství. Je třeba říci 'alespoň', protože je spousta dalších budov, které by měly být navráceny, mezi nimi např. kostel Maří Magdalény, který se doposud používá jako koncertní sál, anebo jezuitský kostel. Také řecko-katolický chrám čeká na restituci ostatních budov, kterých se komunisté zmocnili a přizpůsobili je těm nejpodivnějším účelům. Putování papeže historickým středem Lvova skončilo v katedrále sv. Jiří, která je centrem řecko-katolické Církve. V

doprovodu kardinála Husara zde papež políbil ikonu Krista Spasitele, postavenou na tetrapodu před ikonostázem. Po skončení návštěvy se odebral do nedalekého arcibiskupského paláce, kde bude přebývat během své návštěvy Lvova. V tomto paláci sídlil metropolita Šeptyckij a zde byl zatčen metropolita Slypij. Vidět Petra vstupovat do této budovy je vskutku dojemné. Řecko-katolická katedrála sv. Jiří byla postavena v polovině 18. století. V kryptě jsou pohřbeni metropolita Slipyj, arcibiskup Sreniuk a kardinál Lubačivsky. V pozadí katedrály se vypínají ohromné antény, které sem sovětští komunisté umístili, aby rušili vysílání Rádia Vatikán. Dnes není zapotřebí rádiových vln, abychom mohli Petra slyšet, protože Petr je tady.

Pohled na Jana Pavla II., 26. června dopoledne, byl vskutku duchovním, ba až mystickým zážitkem. Poprvé v dějinách totiž slavil beatifikaci na ukrajinské půdě: novými blahorečenými jsou lvovský latinský arcibiskup Józef Bilczewski (1880-1923) a Zygmunt Gorazdoeski (1845-1920), kněz ve Lvově a zakladatel sester sv. Josefa. Za blahoslavené byli prohlášeni před téměř půlmilionovým zástupem věřících, kteří se shromáždili na městském hypodromu ve Lvově. Na témže místě bude zítra papež předsedat Božské liturgii, při níž beatifikuje 28 řecko-katolíků, z nichž 27 tvoří mučedníci.

Tvář papeže je dnes ikonou Církve žijící na Ukrajině. Jeho pohled se setkává s pohledem hluboce křesťanského národa, který spolu s ním vzdává díky za dar svatosti a znovu se svěřuje pod ochranu Matky Boží. Významnou událostí byla i korunovace obrazu Panny Marie, uchovávaného v latinské katedrále jejího Nanebevzetí. Právě před tímto obrazem zasvětil v roce 1656 polský král Jan Kazimír polský národ Matce Boží.

"Tato beatifikace je i pro mne důvodem zvláštní radosti. Bl. Bilczewski se totiž nachází v mé linii apoštolské posloupnosti, neboť posvětil arcibiskupa Twardowského, který pak byl světitelem biskupa Baziakovi, z jehož rukou jsem přijal biskupské svěcení. Dnes tedy i já dostávám nového, zvláštního ochránce", řekl Jan Pavel II. Apoštolská posloupnost je velkým darem. Je darem, který mocně burcuje a dává zakusit smysl tajemství přítomnosti Církve v dějinách. Této Církvi, která dokázala odolat pronásledování, papež ukazuje na svědectví dvou nových blahoslavených. Tyto dvě postavy - zdůraznil - vyzývají k jednotě: "Buďte jednotní!" A dodal: "Uvědomujeme si vnitřní puzení, abychom uznali nevěrnosti evangeliu, k nimž se uchýlilo nemálo křesťanů sídlících na tomto území, a to jak polského, tak ukrajinského původu. Nadešel čas odpoutat se od této bolestné minulosti. Křesťané těchto dvou národů musí společně kráčet ve jménu jediného Krista k jedinému Otci, vedeni tímž Duchem, který je zdrojem a základem jednoty. Nabídnuté a přijaté odpuštění ať se šíří do srdcí všech jako blahodárny balzám. Očištění historické paměti ať všechny disponuje, aby dali převládnout tomu, co sjednocuje nad tím, co rozděluje, a tak budovali společnost vzájemného respektu, bratrské spolupráce a opravdové solidarity".

Poselstvím této naděje byl i obětní průvod s výstižnými dary. Postižené děti přinesly Svatému Otci obraz trpícího Krista; řeholnice z Kongregace sv. Josefa, kterou založil

právě bl. Gorazdowski ušily pro tuto příležitost početné a vzácné ornáty; pauláni z Czestochowé věnovali nádhernou ikonu černé Madony; některé z dětí přinesly své práce, které připravily k návštěvě Jana Pavla II.; po celé Ukrajině se pracovalo na uměleckých předmětech, které byly na znamení víry přineseny právě při liturgii. Věřící z Krakova, kteří mají zvláštní vztah k nově blahoslavenému, darovali monstranci.

Úchvatným svědectvím byl i pohled na vojáky, kterým při sv. přijímání kněz podával eucharistii - všichni do jednoho poklekli, udělali kříž a přijali Tělo Kristovo.

Za oltářem byla umístěna velká kopie starodávné a velmi uctívané ikony Madony 'Znamenje'. Něžná tvář Panny Marie dává pocit jistoty. V kruhu na jejím lůně spočívá Dítě Ježíš. Tak je vyjádřeno tajemství Vtělení i tajemství daru života. Znamenje je ikonou Matky všech křesťanů. Slavení památky nových blahoslavených bylo stanoveno Janem Pavlem II. na 20. března (Bilczewski) a 20. června (Gorazdowski).

Józef Bilczewski studoval ve Wadovicích, rodném městečku současného papeže a byl lvovským latinským arcibiskupem v době první světové války a během bolševické invaze. Zygmunt Gorazdowski žije dodnes ve vzpomínkách jako otec chudých a kněz bezdomovců, pro svou charitativní činnost ve prospěch nemocných a nejslabších.

Po skončení slavení se Svatý Otec odebral do nového latinského semináře sv. Josefa v části Bryukhovich na severozápadní periferii Lvova. Celou cestu jej lemovaly tisíce lidí. Seminář byl založen v roce 1701. Když se v roce 1946 chopili moci komunisté, seminář zavřeli a seminaristé byli posláni, aby dokončili studia v Polsku, v krakowské arcidiecézi. Ti pak pokračovali ve studiích v Kalwarii Zebrzydowske u otců Bernardinů. Mezi nimi byl i současný kardinál Marian Jaworski. V roce 1995 byl zakoupen pozemek k vybudování dnešního semináře a následujícího roku zde začaly první přednášky. Prvních pět kněží z tohoto semináře mohlo dnes slavit eucharistii společně s Janem Pavlem II. Jeden z nich, Roman Teslyuk, říká: "Svatý Otec definoval kněžství jako 'dar a tajemství'. Je pro nás vskutku darem a tajemstvím moci dnes koncelebrovat s papežem v našem městě. A je to také velká odpovědnost, kterou se s pomocí Panny Marie budeme snažit do důsledku žít, následující příklad starších kněží, kteří žili v dobách pronásledování".

"Naše babičky, dědečkové i rodiče zůstali pevní ve víře, i když kolem nich sršely kulky, měli bychom se snad strachovat, když padá déšť a nezůstat zde s Petrem, který nás přišel navštívit k nám domů?" Ondřeji je šestadvacet let a v občanském průkazu má napsáno "občan Sovětského svazu". Ale v šestnácti mu řekli, že Sovětský svaz už neexistuje. Avšak existuje jiný dokument, který pro něj má mnohem větší cenu - potvrzení o křtu. Rodiče tolik usilovali, aby byl syn pokřtěn, i když se křest musel udělovat tajně. Ondřej dnes volá z plna plic: "Ukrajina miluje papeže". A jeho hlas nezůstává osamělý. Spolu s ním, za bouře, volá přes půl milionu mladých, které ani prudký déšť neodradil od setkání, na něž čekali už od nepaměti, a kteří chtějí vyjádřit Janu Pavlu II. svou náklonnost a naslouchat jeho slovům. Jsou si vědomi toho, že tato slova se jim v životě ukáží jako rozhodující. Jsou to potomci

mučedníků, proto chtějí být otci a matkami křesťanské generace, která konečně žije ve svobodě.

"Když vás jako otec objímám, říkám vám.." - těmito slovy se k nim obrátil Jan Pavel II.. A mladí mu naslouchají. Je tomu tak vždy, když poznávají přítomnost lásky. A v úterý, 26. června odpoledne, psal papež s mladými ve Lvově další "kapitolu" oné neuvěřitelné "knihy", obsahující jejich upřímné rozhovory. Intuice Jana Pavla II. vytvořit církevní fenomén s názvem "mladí" se realizovala o Světových dnech mládeže a také při mnoha jiných setkáních, která se stala takřka součástí života mladých. V roce 1995 na Svatém Kopečku, papež svěřil mladým lidem Otče náš. Ukrajinské mládeži vkládá do rukou Desatero přikázání.

Setkání ve Lvově se odehrávalo podle schématu Liturgie Slova v duchu byzantsko-ukrajinské tradice. I když hustě prší jsou tito mladí šťastní, že je Petr s nimi a tentokrát i fyzicky. Naslouchají jeho náročným slovům, která je jistě nemají zaujmout nějakými prostoduchými slogany, které kdysi pronášeli falešní proroci a komunističtí lháři, kteří zde svou proradnou vědeckostí napáchali nezměrné škody.

S vlídnou nezdolností otce, který má na zřeteli pouze dobro svých dětí, předává papež symbolicky mladým Desatero přikázání, aby měli východisko pro budování přítomnosti i budoucnosti. Právě Desatero - zákon, vepsaný do svědomí každé lidské bytosti - se komunisté snažili vymazat tím, že svědomím manipulovali. S naléhavostí proto papež žádal, aby mladí lidé dokázali jít proti proudu a pochopili, co znamená "svoboda": je náročná a stojí mnohem víc, než otroctví. Upozornil je, aby byli obezřetní, a z komunistického otroctví nepřešli do područí konzumizmu, který není než jinou formou materializmu, jenž vylučuje Boha ze života. Jako otec nabádal své děti, aby milovali Církev, v níž mohou nacházet sílu k uskutečňování nelehkých, ale pravdivých rozhodnutí.

"Stane-li se kdy vaše cesta strmou, vzpomeňte si na naše setkání", nabádal je papež. Desatero svěřil "Hlídkám nové jitřenky naděje", jak nazval ukrajinskou mládež, připomínajíc jedinečnou zkušenost Světového den mládeže o Velkém Jubileu, kterého se zúčastnily dva tisíce mladých Ukrajinců, - svěřil Desatero přikázání.

V dějinách těchto, již zažitých shromáždění, bylo lvovské setkání vsutku jedinečné. Už když Svatý Otec přistál v 18.20h na prostranství Sykhiv, v hustě obydlené části jihovýchodního lvovského předměstí, rozpoutala se silná bouře. Za mohutného deště, představovali mladí lidé papeži své dějiny, Byli shromáždění už od 14h, společně slavili a společně naslouchali svědectvím svých rovníků, tajně vysvěceným kněžím za komunizmu i mladým kněžím a řeholnicím.

Svatý Otec před promluvou zanotoval i jednu tradiční polskou rolnickou píseň, kterou si velmi oblíbil: "Dešti odejdi, nepotřebujeme tě". Prostá píseň, ale s některými improvizovanými papežovými frázemi povzbudila srdce mladých. I přes neustávající déšť nikdo se takřka nehnul. Tak dlouho čekali až bude papež mezi nimi. Na toto setkání se připravovali vážně a s úchvatnou duchovní hloubkou. A proto je ani tento hustý déšť nemůže přinutit, aby odešli.

Jakmile znovu vyšlo slunce, několik skupin mladých představilo papeži v jednoduchých choreografiích svou vlast. Byli mezi nimi mladí latinského i řecko-katolického obřadu. Kardinál Lubomyr Husar, lvovský ukrajinský arcibiskup představil univerzitní iniciativu,

kteřá se snaží stále více sjednocovat Ukrajince a Poláky, aby se tak překonala nedorozumění a rozdělení minulosti. Poté papež věnoval kalich otci Orestovi, faráři řeckokatolického kostela Narození Panny Marie, před nímž setkání probíhalo. Chrám, s jehož stavbou se začalo v roce 1996, se nachází uprostřed sídliště Sykhiv, jež bylo vybudováno počátkem 60. let. Žije zde asi 120.000 lidí. Zpěv jedné části Akathistos, starobylého chvalo zpěvu zaměřeného na postavu Krista, byl pronikavým svědectvím víry tohoto mladého národa. Uprostřed pódia, které bylo pro tuto příležitost vybudováno stála ikona Panny Marie, Sedes Sapientiae (Trůnu Moudrosti), namalované jezuitou, otcem Markem Rupnikem, kterou papeži věnovala univerzitní mládež, když slavila své Velké Jubileum. Jako poutník prošla všemi ukrajinskými diecézemi. Ani sem mladí nepřišli sami. Mnozí z nich si přáli, aby tu společně s nimi byli i babičky, dědečkové a rodiče. Vždyť díky těmto křesťanským rodinám byla uchována víra a předána novým generacím. Jan Pavel II., v tomto úchvatném klimatu, které mu ve vroucnosti těchto dnů dala Ukrajina pocítit, zanotoval na závěr jinou píseň z polského rolnického prostředí: "Slunce, už brzy zapadni, neb nohy mé putováním po polích jsou znaveny. Kdybys ty pracovalo tolik co já, zapadlo bys dřív, dozajista".

Otec Josef Milan, který setkání organizoval a je odpovědný za pastorační mládeže řeckokatolické Církve mluví bez nadsázky o nesmírném významu tohoto setkání pro budoucnost Ukrajiny. Říká, že nyní se pravidelně konají modlitební shromáždění a duchovní cvičení ve všech diecézích, a dále pak poutě do hlavních mariánských svatyň. Povzdechne si - "komunismus znemožnil tolika lidem, aby poznali Boha. Dnes je žízeň po Bohu, ale je tu i často dramatická konfrontace s ekonomickými podmínkami a mladých lidí se často zmocňují obavy z budoucnosti".

Promoklé mládí se v závěru společně modlilo s Janem Pavlem II., a vzdávalo díky Bohu za Dar, že mohlo přijmou papeže na Ukrajině. Pak se mladí lidé vydali na cestu. Vždyť se s Janem Pavlem II. chtějí setkat ještě ve středu ráno, kdy bude předsedat Božské liturgii na hypodromu, a po cestě si dodávali kuráže radou svého přítele - papeže. Při vzpomínce na právě skončené setkání se dali do zpěvu starodávné písně, která se tolik líbí "dědovi Karlovi": "Slunce, už brzy zapadni...".

Ukrajinské 'svaté Ludmily' XX. století

Pomník babičkám. Avšak ne takový, jakých je na Ukrajině spousta, ba až příliš mnoho. Nikoli ony mohutné "ledové" sochy znázorňující "hlavy" sovětské tragédie. Ne, ukrajinské "babuši", tyto tiché, ale nesmírně rozhodné babičky, by nikdy nedovolily, aby se jejich portréty vystavovaly na některém náměstí, a už vůbec ne vedle majestátných figur těch, kdo je pronásledovali, kdo vraždili jejich manžely a jejich syny. Skutečný pomník, který si babičky zaslouží, byl už postaven v

srdci a v dějinách křesťanů, žijících na Ukrajině i na ostatních územích bývalého Sovětského svazu. Bez "babuši" by během sovětského komunistického pronásledování

nebylo možné uchovat víru. Ve svých domech - katakombách XX. století - byly tvůrčími, odpovědnými a odvážnými katechetkami. Knihy pro vyučování katechizmu? Babičky mohly spoléhat jen na svou paměť, i když nescházely ani ručně opisované katechizmy. Jestliže však agenti Kgb našli některý z těchto vzácných rukopisů, bylo to považováno za závažný zločin. Po nezapomenutelné návštěvě Moskvy v roce 1959, mluvil Giorgio La Pira o "teologii babiček". Podle jeho názoru nelze pohrdlivě mluvit o tom, že během pronásledování bylo vidět v kostelích jen babičky: byly to ony, kdo zapalovaly svíce, jež udržovaly živý plamen víry. Pavel Vassily, ukrajinský biskup z Kolomyia-Chernivtsi, který strávil 14 let v lágrech a šest let v exilu, a byl neustále činný v podzemí, vzpomíná: "Potkával jsem babičky, které dlouhé kilometry vedly za ruku svá vnoučata na místa, kde se slavila eucharistie. Měly strach z policie, ale přesto všechno se vydávaly na cestu. Pro nás kněze bylo jejich svědectví zdrojem útěchy a naděje".

Markijan Trofimiak, biskup z Lutsku, k tomu dodává: "Ano, babičky mají plné právo na památník! Odvážně vychovávaly ve víře své děti i vnoučata. Některé matky babičky káraly, aby neučily děti katechizmu, protože by mohly mít ve škole problémy, kdyby náhodou řekly něco "křesťanského" a tedy "kompromitujícího"! Ony však ve svých katechezích neustávaly. Důvěřovaly Bohu. A navíc dávaly příklad. Vzpomínám si, že kladly čerstvé květiny za kliky dveří zavřených kostelů. Babičky byly duší domácích církví".

Julian Voronovsky, biskup z Sambir-Drohobych, říká, že dnes dochází k pravému opaku, totiž, že děti jsou "prvními katechety" svých rodičů a dospělých: "Nedávno jsem v kostele potkal člověka, o kterém jsem věděl, že je ateista. Přiznal se mi, že katechetka vyložila synovi pravdy víry tak dobře a přitom tak prostě, že se před ním musel stydět za to, že to nepochopil dřív. Vskutku, skrze děti je třeba uchovávat živou víru v tomto národě. Práce je stále táž: vydávat svědectví Ježíši Kristu ve všech situacích, které prožíváme, a to jak ve svobodě tak v pronásledování".

Hory mrtvých a potoky krve. Takovým zůstává profil Ukrajiny XX. století. Nešlo tu o ojedinělé mučednictví zvláště hrdinného křesťana či heroického pastýře, nýbrž o systematické vyhlazování mužů, žen a křesťanů, vražděných jen pro svou křesťanskou víru. Jan Pavel II. přijel na Ukrajinu, aby vzdal hold mučedníkům: známým i neznámým, i těm, jejichž kanonizační proces nebude nikdy zahájen. Papež sem přišel vyzvat mladou generaci, aby i v tomto odlišném historickém kontextu žila se stejnou odvahou křesťanskou víru, uchovanou za tak drahou cenu tohoto nesčíslného zástupu svědků. Bylo to poprvé, kdy se beatifikace podle latinského obřadu slavila v rámci východní liturgie. Ve středu 27. června dopoledne předsedal Svatý Otec Božské liturgii, kterou slavil lvovský ukrajinský arcibiskup, kardinál Lubomyr Husar na lvovském hypodromu. Při této liturgii povýšil Jan Pavel II. ke cti oltářů

osmadvacet nových blahoslavených, z nichž 27 tvoří mučedníci. Na hypodromu se shromáždilo více než milión věřících. Je dojemné hledět do tváře tohoto miliónu mučedníků v širším slova smyslu. Jen stěží bychom mezi nimi hledali někoho, kdo na sobě nezakusil ve větší či menší míře tíhu komunistického pronásledování pro svou víru v Krista a v Církev.

Jsou to prosté, normální rodiny, jak jsme zvyklí říkat, které za svou věrnost Kristu a Petrovi zaplatily ztrátou zaměstnání, bydlení a byly po dlouhá léta vystaveny diskriminacím. Tento křesťanský národ vyšel před deseti lety z katakomb. A katakomby tady na Ukrajině nejsou podzemními slujemi, jak je známe z římské Via Appia, ale jsou to rodinné domy, kde se slavila eucharistie a udělovaly svátosti, kde byli svěceni kněží a kde se děti učily katechizmu.

Dnes jsou tito křesťané se svými dětmi shromážděni kolem Petra. Je to svědectví mimořádné víry. Pozvedají k nebi své zástavy, prapory, korouhve komunit, které čelily pronásledování, aby si uchovaly svou víru. Jsou to zástavy, které po celá desetiletí schovávali či teď nově vyrobili. Jestliže by tito křesťané ustoupili komunistickým návrhům, a zřekli se svého přesvědčení, vyhnuli by se masakrům. Oni však zůstali věrni Kristu a Církvi: "Nebyli jsme blázny, naše volba byla radostná", dosvědčuje biskup Pavel Vasylyk, který strávil dvacet let v sibiřských lágrech a v exilu. Starší biskupové osobně znají většinu nově blahoslavených mučedníků. Vždyť někteří z jejich rukou přijímali biskupské svěcení. "Dnes jsme všichni spojeni. Trpící kardinál Todea se modlí s námi", říká rumunský řecko-katolický biskup Bercea, synovec velkého rumunského pastýře doby komunistického pronásledování.

Mučedníci, - které dnes Petrův nástupce představil světu, který se musí pravdivě dovědět, co se tu skutečně stalo, jaké hrůzné masakry tu komunisté páchali, o nichž zcela mlčeli nebo bezostyšně lhali, - jsou našimi současníky. V prvních řadách sedí nejbližší přátelé či spolupracovníci, jejichž portréty by mohly rovněž být na ikonách beatifikovaných. Je tu například dvaadevadesátiletý otec Damián Bohun. Na prsou se mu skví kříž, který mu daroval papež jako výraz vděčnosti za jeho hrdinské svědectví. Jako baziliánský mnich tajně vychoval mnoho kněží. Mnoho let prožil v gulagu a dnes je zde po Petrově boku. Přiznává, "věděl jsem, že Petr musí do Lvova přijít, a že komunisté budou poraženi právě svým násilím, ale neodvažoval jsem se doufat, že mi Pán dopřeje, abych se této Petrovy pouti mohl účastnit".

Jsou zde kněží, řeholnice i laici, kteří těmto mučedníkům pomáhali v jejich poslání. Jedna z řeholnic - baziliánská sestra Konstancie, pomáhala třem z nich. Ale mohli bychom říct, že každý z tohoto miliónového zástupu by mohl vydat pravdivé svědectví o tom, co tu dělo. Je úchvatný pohled na soustředění těchto věřících řecko-katolické Církve, která je navždy spjata s přívlastkem "mučedníků". Jsou dojatai a toto jejich vnitřní rozpoložení je vskutku duchovním, církevním hluboce intenzívním zážitkem. Dnes jim dějiny daly za pravdu. Komunisté je ponižovali, věznili, mučili, vraždili. Výnosem z roku 1946 je dokonce vymazali a postavili mimo zákon. A dnes je jich pouze na Ukrajině šest miliónů. Dějiny je oficiálně rehabilitovaly. Petr za nimi přišel, aby je objal a tady, v jejich zemi jim poděkoval. Jan Pavel II. dorazil na hypodrom v 9.40h. Přivítalo jej bouřlivé nadšení. "Bud' nám vítán", zpíval asi dvacet minut miliónový chór. Pódiu, na němž se nachází oltář vévodí starobylá a velmi uctívaná ikona 'Znamenje'. Před oltářem pak jsou podle tradice byzantského ikonostazu další dvě ikony znázorňující Krista Spasitele a Matku Boží.

V úvodu Božské liturgie poděkoval kardinál Husar Svatému Otci za dar této beatifikace a v tomto, pro řecko-katolickou Církev slavném okamžiku, žádal o odpuštění ty, vůči nimž se během staletí provinili někteří synové a dcery řecko-katolické Církvě. Nato pak jménem řecko-katolické Církvě vyslovil odpuštění za zločiny, které byly na ní spáchány. Toto gesto bylo právě tady, v zemi mučedníků, velmi výmluvné. Poté Svatého Otce požádal o beatifikaci. V homílii beatifikace Jan Pavel II. řekl:

Справжні герої двадцятого сторіччя, "сторіччя мучеників",

"Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele položí život" (Jan 15,13). Tento slavný výrok Kristův zaznívá dnes uprostřed nás se zvláštní výmluvností, když prohlašujeme za blahoslavené některé syny této slavné Lvovské ukrajinské Církvě. Většina z nich byla zavražděna z nenávisti ke křesťanské víře. Někteří podstoupili mučednictví v dobách, které nám nejsou tak vzdáleny, a mezi těmi, kdo jsou přítomni dnešní Božské liturgii je nemálo těch, kdo je osobně znali. Toto území Halyče, které bylo svědkem vývoje ukrajinské řecko-katolické Církvě bylo pokryto, jak říkával nezapomenutelný metropolita Josyf Slipyj, "horami mrtvol a potoky krve".

Vaše živá a plodná komunita je spjata s kázáním svatých Cyrila a Metoděje, svatého Vladimíra a svaté Olgy. Příklad mučedníků náležejících do různých dějinných období dosvědčuje, že mučednictví je nejvyšší mírou služby Bohu a Církvě. Dnešní slavností jim chceme vzdát hold a poděkovat Pánu za jejich věrnost. Tímto dojemným obřadem chci navíc vyjádřit uznání celé Církvě Božimu lidu na Ukrajině za Mykolu Čarneckého a jeho 24 druhů, mučedníků, stejně jako za mučedníky Theodora Romžu a Omeljana Kovče i za Boží služebníci Josafatu Michelinu Hordaševskou. Jako obilné zrnko, které padne do země a odumře, aby dalo vyrůst klasu (srv. Jan 12,24), tak i oni nabídli svůj život, aby Boží pole vydalo novou a hojnější žeň...

Boží služebníci, které dnes zapisujeme do seznamu blahoslavených, představují všechna odvětví církevního společenství: jsou mezi nimi biskupové a kněží, mniši, mnišky i laici. Mnoha způsoby byli podrobena zkouškám ze strany stoupenců zvrácených ideologii nacizmu a komunizmu. Můj předchůdce Pius XII., vědom si útrap, jimž byli vystaveni tito věrní Kristovi učedníci, vyjádřil se zarmoucenou účastí svou solidaritu s těmi, "kdo setrvávají ve víře a čelí nepřátelům křesťanství se stejnou zmužilostí, s jakou kdysi čelili jejich předkové" a chválil jejich odvahu za to, že zůstali "věrně spojeni s římským papežem a svými pastýři" (Apošt. list *Orientalis Ecclesias*, 15. prosince 1952: *AAS* 45, 1953,8).

Podporování Boží milostí kráčeli až do krajnosti cestou vítězství. Je to cesta, která prochází odpuštěním a smířením; cesta, která po kalvarské oběti vede k oslnivému světlu Zmrtvýchvstání. Tito naši bratři a sestry jsou známými představiteli nesmírného množství neznámých hrdinů - mužů a žen, manželů a manželek, kněží a zasvěcených osob, mladých i starých - kteří ve dvacátém století, ve 'století mučedníků', čelili pronásledování, násilí a smrti, protože se nezřekli své víry.

Jak zde nevzpomenout prorockou a neochvějnou pastýřskou službu Božího služebníka, metropolity Andreje Šeptyckého, jehož kauza beatifikace právě probíhá a jak doufáme zakrátko nastane den, kdy jej uvidíme ve slávě svatých? Musíme se odvolat na jeho

hrdinskou apoštolskou práci, máme-li pochopit lidsky nevysvětlitelnou plodnost ukrajinské řecko-katolické Církve v temných létech pronásledování. Já sám jsem byl v dětství svědkem tohoto druhu 'apokalypsy'. "Mé kněžství bylo už od svého zrodu vepsáno do velké oběti tolika mužů a žen mé generace". (*Donum et mysterium*, str. 47). Jejich památka nesmí být nikdy zapomenuta, protože je požehnáním. K nim směřuje náš obdiv i naše vděčnost: jako ikona evangelia blahoslavenství, prožívaného až k prolití krve, jsou znamením naděje pro naše časy i dobám, které přijdou. Ukázali, že láska je silnější než smrt. V jejich odporu vůči tajemství zla, mohla i přes lidskou slabost zazářit síla víry a Kristovy milosti (srv. *2Kor* 12,9-10). Jejich nepřemožitelné svědectví je jako sémě nových křesťanů. (srv. Tertulián, *Apol.* 50, 13: *CCL* I.,171).

Spolu s nimi byli kvůli Kristu pronásledováni a zabiti také křesťané jiných vyznání. jejich společné mučednictví je mocnou výzvou ke smíření a k jednotě. Je to právě ekumenizmus mučedníků a svědků víry, který ukazuje křesťanům jedenadvacátého století cestu k jednotě. Jejich oběť ať je pro všechny konkrétní životní lekci. Jistě, nejde o snadný počín. Během posledních staletí se nahromadilo až příliš stereotypů v myšlení, až příliš vzájemných roztrpčení a intolerance. Jediným prostředkem, jak tuto cestu uvolnit je zapomenout na minulost, žádat a jedni druhým nabídnout odpuštění způsobených či podstoupených křivd, a bezvýhradně důvěřovat obnovující činnosti Ducha svatého.

Vybízím všechny syny a dcery Církve, aby usilovali o stále pravdivější a hlubší poznání Krista... V tomto kontextu vás ujišťuji, že budu se zájmem sledovat průběh třetího zasedání synodu vaší Církve, který se uskuteční v roce 2002 a bude věnován církevnímu chápání sociálních problémů Ukrajiny. Církev nemůže mlčet, je-li v sázce ochrana lidské důstojnosti a společné dobro... Mučedníci, kteří dnes byli prohlášeni za blahoslavené, následovali dobrého Pastýře až do konce. Jejich svědectví ať pro vás nezůstává pouhou pýchou: spíše ať se stane výzvou k jejich následování. Křtem byl každý křesťan povolán ke svatosti. Nejvyšší zkouška - prolití krve - jak tomu bylo u blahoslavených mučedníků, se neřádá po všech. Každému je však svěřen úkol následovat Krista s každodenní a věrnou velkorysostí, jak to činila bl. Josafata Michaelina Hordaševská, spoluzakladatelka Služebnic Neposkvrněné Panny Marie. Dokázala mimořádným způsobem prožívat svou každodenní oddanost evangeliu, ve službě dětem, nemocným, chudým, negramotným a vyděděným a to mnohdy ve svízelných situacích a nikoli bez utrpení. Svatost ať je touhou každého z vás. Na této cestě svatosti a obnovy vás provází Maria, která 'kráčí v čele

zástupu svědků víry v jediného Pána' (*Redemptoris Mater*, 30). Přimlouvají se za vás svatí a blahoslavení, kteří na této ukrajinské zemi dosáhli koruny spravedlnosti, i blahoslavení, které dnes zvláštním způsobem oslavujeme. Jejich příklad a jejich ochrana ať vám pomáhají následovat Krista a věrně sloužit jeho mystickému tělu, Církvi. Na jejich přimluvu ať Bůh vlije do vašich ran olej milosrdenství a útěchy, abyste s důvěrou dokázali vzhlížet k tomu co vás čeká, a

měli v srdci jistotu, že jste dětmi Otce, který vás něžně miluje."

Papež připomněl Ukrajině, že povolání ke svatosti je pro všechny. Této cestě pak nesmí zabránit nic, ani násilí. Mezi sedmadvaceti blahoslavenými mučedníky byl jako první zabit v roce 1935 Leonid Fjodorov, pocházející z ruské pravoslavné rodiny, který se pak stal ruským katolickým exarchou východního ritu.. Posledním, kdo položil svůj život, byl biskup Ivan Slezyuk, který byl zabit 2. prosince 1973. Životopisy všech mučedníků vydávají svědectví o neslýchané krutosti. Jedno však mají společné: věrnost a lásku ke Kristu a k Petrovi. Lásku, která je plná radosti i v lágrech či celách mučení. Až na jednoho, Omeljana Kovče, zavražděného v roce 1944 nacisty, jsou všichni ostatní oběťmi komunizmu. Jedinou novou blahoslavenou, která nezemřela jako mučedník je sestra Josafata, zakladatelka kongregace sester Služebnic Neposkvrněné Panny Marie. Mezi mučedníky je devět biskupů, čtrnáct kněží, tři řádové sestry a jeden laik. Jméno každého z nich vyvolává zde na Ukrajině dosud živé vzpomínky.

Lekcí mimořádné víry byl i okamžik svatého přijímání, kdy lidé poklekli, aby přijali Tělo Kristovo. Při tomto pohledu chápeme v jaké zemi se zrodili mučedníci. V závěru liturgie Svatý Otec položil korunky na několik ikon Panny Marie a požehnal základní kameny nových kostelů. Pak odjel do arcibiskupského paláce. "Ukrajina se při tvém odchodu rozpláče!", čteme na jednom transparentu podél cesty. Každý Petrův krok provázelo nadšení tohoto národa, který si tolik přál mít jej mezi sebou a po dlouhá léta jej zval, aby přišel. Až nyní to bylo možné. Petr přijel povzbudit katolíky a vzdát hold mučedníkům.

'Per aspera ad astra' (Přes obtíže ke hvězdám). Toto biskupské heslo hrdinného kardinála Josefa Slipyje je vyryto na jeho hrobě v katedrále sv. Jiří ve Lvově. Latinská slova - ve spojení s modlicí se Madonou z Hagia Sophia v Kyjevě, Matkou Boží, "neotřesitelnou pevností", vyprávějí o životě Slipyje a o Církvi na Ukrajině: cesta zkoušek, útrap je tedy jedinou cestou, vedoucí ke slávě, kterou nikdo nikdy nezastíní.

Ještě před ukončením své pouti po Ukrajině, se chtěl Jan Pavel II. pomodlit u hrobu velkého řecko-katolického kardinála, který zemřel 7. září 1984 v Římě a byl pohřben v kostele Santa Sofia na Via Boccea. Teprve 27. srpna 1992 bylo jeho tělo převezeno do Lvova, kde se mu dostalo majestátního a vroucího přijetí. Několik minut před 18h sestoupil papež do krypty katedrály sv. Jiří doprovázen mj, kardinálem Angelem Sodanem, Lubomyrem Husarem a Marianem Jaworskim. Tady setrval v modlitbě a zazpíval 'Salve Regina'. Vedle kardinála Slipyje jsou zde pohřbeni i kard, Šeptyckyj (+1944), kardinál Sembratowycz (+1898), kardinál Lubachivsky (+2000) a arcibiskup Sterniuk (+1997). Pronásledování a věznění, spočívají nyní tito pastýři Církve konečně ve své katedrále, v srdci Církve, kterou milovali a které sloužili s nasazením a odvahou, již ani nelze slovy vyjádřit. Josyf Slipyj se narodil 17. února 1892 v Zazdrist nedaleko Lvova a v roce 1917 byl vysvěcen na kněze. Po studiích ve Vídni a v Římě na Gregoriánské univerzitě a na Angelicu (kde později studoval i kněz Karol Wojtyla) se vrátil v roce 1922 do Lvova. Přednášel teologii v semináři, stal se jeho rektorem a v roce 1928 mu metropolita Šeptyckyj svěřil teologickou Akademií. Tohoto muže hluboké kultury si zvolil metropolita Šeptyckyj za svého pomocného biskupa a 25. září 1939 mu udělil biskupské svěcení. Po smrti metropolity (1. listopadu 1944) se stal hlavou řecko-katolické Církve na Ukrajině. První období Slipyjova života se uzavřelo 11. dubna 1945. Tehdy, právě zde, v chrámu sv. Jiří, - kde nyní stojí Petr, byl zatčen spolu s dalšími čtyřmi biskupy a odsouzen k osmi letému věznění a nuceným pracem. Tak začalo jeho bolestné putování sovětskými gulagy. Po vypršení osmiletého trestu byl vzápětí znovu odsouzen a poslán na Sibiř. Obnovené

rozsudky pocházejí z roku 1957 a 1962. Dokumenty Kgb jsou dokladem právní 'stváry' zosnované sovětskými komunisty. V roce 1963 dosáhl bl. Jan XXIII. jeho osvobození a 9.

února Sypij dorazil do Říma. Cituje knížku 'Následování Krista' řekl tehdy při prvním dojemném setkání 'dobrému papeži': "Felix hora quando Iesus vocat de lacrimis ad gaudium spiritus" (Šťastná hodina, kdy Ježíš v slzách volal k Otci o útěchu ducha), a vrhl se k Petrovým nohám. Papež Pavel VI. jej pak 23. prosince 1963 jmenoval arcibiskupem a v konzistoři, 22. února 1965 kardinálem. S neuvěřitelnou vnitřní silou a nadšením se podílel na II. vatikánském koncilu a

navštěvoval Ukrajince v diaspoře v Evropě, Americe a Austrálii. V roce 1991 jej kyjevský tribunál rehabilitoval, a tak anuloval potupné rozsudky sovětských komunistů. Lidé však tento rehabilitační akt ani nepotřebovali. Znali pravdu. A to národ dokázal právě tady u sv. Jiří, 27. srpna 1992, kdy bylo tělo metropolity převezeno ze Santa Sofia v Římě. Do krypty mohl být pohřben až 7. září, protože v těch dnech se celá Ukrajina shromáždila, aby duchovně objala svého velkého pastýře, který se konečně vrátil domů. Hold mu přišel vzdát celý národ v čele s prezidentem republiky. Přicházeli i pravoslavní křesťané a dokonce i ti, kteří mu strojili úklady. Mons. Ivan Dočko, který byl v letech 1946-1984 jeho sekretářem, při pohledu na papeže sestupujícího do krypty, s dojetím poznamenal: "Když bylo tělo kardinála Slipyje vystaveno u sv. Jiří, počítá se, že mu přišlo vzdát hold 1.500.000 lidí. To jsou oficiální údaje. Ti starší se obávali, že metropolitu už více nespatri a ti nejmladší jej zase chtěli aspoň poznat". V katedrále Svatý Otec políbil ikonu Spasitele postavenou na 'tetrapodu' před ikonostazem a pozdravil množství věřících. Výmluvný byl i pohled do rozjasněných tváří policistů, kteří v těchto dnech doprovázeli Svatého Otce, a nyní vytvořili špalír, aby mu vzdali hold. Každému z nich papež věnoval růženec. Byli dojati, spěšně smekávali a mnozí jej prosili ještě o růženec pro matku či manželku. Je to významná scéna. Neuběhlo ještě tolik let od doby, kdy policisté s kamenným výrazem v tváři pochodovali ke sv. Jiří s docela jinými záměry. S papežem začala Ukrajina psát novou stránku svých dějin, které jsou dějinami vskutku křesťanskými. Pout' Svatého Otce na Ukrajinu skončila ceremoniálem loučení na lvovském mezinárodním letišti. Tam po rozloučení s prezidentem shrnul papež

v několika bodech svou pout' v zemi mučedníků a naděje: "Díky tobě, Ukrajinu, žes bránila Evropu ve svém neúnavném a hrdinném boji proti nájezdníkům". Nashledanou přátelský lide, který tisknu v objetí sympatie a vroucnosti. Nashledanou Ukrajinu! Bůh tě povždy chraň 'ó svatá, svatá vlasti má!" Nashledanou Ukrajinu, stokrát zbrocená krví. Nashledanou Ukrajinu, která - jak píše tvůj velký básník Taras Ševčenko - "pouze doma najdeš pravdu, sílu a svobodu!"

**Modleme se za mír pro trpící ukrajinský národ,
v nedávných dějinách sovětským Ruskem zdecimovaný
hladem a nevýslovnými krutostmi, a naše modlitby,
jež vznášíme k nebi, ať se dotknou smýšlení
a srdcí odpovědných na zemi, aby dali přednost dialogu
a dobru všech před stranickými zájmy a válkou.
Amen.**

***Blahoslavení ukrajinští
řeckokatolíci vyprávějí
velké dějiny svatosti***

OTEC ZYNOVIJ KOVALYK: UKŘIŽOVÁN KOMUNISTY NA ZEĎ LVOVSKÉ VĚZNICE

Předvoj německého vojska přinutil 29. června 1941 sověty, aby spěšně opustili Lvov a uprchli. Němci otevřeli brány žalářů, aby osvobodili uvězněné. Ve vyhlášené věznici "Brygidky" našli hromady mrtvol, na jejichž tělech byly evidentní stopy krutých mučení. Mnoho přímých svědků vypráví, že viděli nějakého kněze, ukřižovaného na zdi věznice. Tím knězem byl otec Zynovij Kovalyk, řeholník, redemptorista. Bylo mu 38 let a zatčen byl teprve před šesti měsíci. Svědectví jsou přesná, co do popisu a šokující ve své podstatě. Existuje sice dokument sovětské KGB - co do věrohodnosti velmi nejistý, který potvrzuje, že řeholník ve věznici sice zemřel, ale že byl zastřelen. Tedy zlikvidován způsobem... mírnějším! Je zcela jisté, že komunisté zavraždili otce Zynovije ve vězení, ať už zvolili jakýkoli způsob. Nicméně, slova těch, kdo

dosvědčují, že jej v onom žaláři viděli ukřižovaného 'jako Ježíše', zní strašlivě. Existují svědectví vězňů, kteří přežili a lidí, kteří poté, co se otevřeli brány věznic - vběhli do věznic s nadějí, že se snad znovu shledají se svými přáteli, které pohltit onen potupný režim.

Otec Zynovij se narodil 18. srpna 1903 v chudé rolnické rodině v Ivačiv Horisnyj, vesnici ternopilské oblasti. Ještě předtím, než se stal řeholníkem, vyučoval na základní škole. Vstoupil do kongregace redemptoristů a 28. srpna 1926 složil věčné sliby. Byl poslán do Belgie, aby tam dokončil svá teologická a filozofická studia. Po návratu na Ukrajinu byl 9. srpna 1932 vysvěcen na kněze. Měsíc nato slavil Božskou liturgii ve své rodné vesnici. Při té příležitosti napsal: *"Ó Ježíši, přijmi mne s obětí tvého Těla a tvé Krve. Přijmi tuto mou oběť pro tvou svatou Církev, pro kongregaci a pro vlast. Žehnej mým rodičům, přátelům a všem drahým... Ó Maria, drahá Matko, chraň mé kněžství. A vy, moji drazí, když uvidíte tento obrázek, vzpomeňte na okamžik na toho, jehož Bůh učinil hodným být jeho knězem, modlete se za něho a on na vás bude denně pamatovat při Nejsvětější liturgii"*.

Po skončení studií v roce 1932 se odebral do Volyně, aby pracoval mezi pravoslavnými s úmyslem vytvořit bratrský dialog v pravdě a lásce, který by přispěl k jednotě křesťanů. Mladý kněz měl obzvlášť veselou povahu. Jeho spolubratři si vzpomínají na jeho radostného ducha, kterým dokázal povzbudit všechny. Byl považován za nepřekonatelného kazatele lidových misí. Svou prostou a účinnou řečí doslova uchvacoval všechny, kdo mu naslouchali. Už od dětství měl hlubokou úctu k Panně Marii. Se zvláštním zápalem slavil všechny mariánské svátky. Z Volyně se pak přestěhoval do města Stanislaviv (dnešní Ivano-Frankivsk) a společně s otcí Porodkem a Antonyšinem konal apoštolskou práci po mnoha vesnicích eparchie. Těsně před sovětskou okupací se přestěhoval do Lvova a nějaký čas zde pobýval v domě redemptoristů sv. Klementa na Zyblykevčské ulici. Otec Zynovij měl zvláštní talent pro ekonomii. Proto mu metropolita

Šeptýckýj často svěroval úkoly tohto druhu. Ale i přesto, že vykonával toto delikátní poslání, 'nikdy neustával ve své kněžské službě. Každou neděli, a to i za bolševické okupace, pokračoval v hlásání Božího slova', jak uvádí jeho kongregace. Velmi intenzívním polem jeho apoštolátu byla zpovědnice. Stále se na něj obracelo množství lidí, kteří hledali útěchu a duchovní vedení. Dokázal najít správnou cestu, jak porozumět každému, a jistě tomu napomáhala i jeho otevřená povaha.

Jakmile byl v roce 1939 Lvov obsazen sovětskými vojsky, zabrala policie první patro konventu, kde bydlel. On se však nedal zastrašit. Jeden ze svědků těch dnů vzpomíná, že jeho homílie byly dojemné svou ryzostí. Avšak sovětský komunistický režim nemohl tolerovat, aby nějaký řeholník otevřeně odhaloval jejich lži. Už samo přiznání se ke kněžství bylo tehdy velmi nebezpečné, a mluvit veřejně a jasně proti ateistickému režimu se podle komunistů rovnalo 'vypovězení války'. Mnoha lidem, kteří mu doporučovali, aby byl opatrný, protože jinak riskuje věznění, kněz odpovídal: "Bude-li to Boží vůle, s radostí přijmu i smrt, ale jako kazatel se nikdy nebudu přizpůsobovat, abych sešel z cesty pravdy. Prostí lidé nepotřebují vysokou teologii, potřebují však pravdu o životě - pravdu o životě tady na zemi i o skutečnostech po smrti". Poslední veřejný projev měl v Ternopil, kam jej představení poslali, aby kázal o slavnosti Nanebevzetí Panny Marie v roce 1940. Homílii naslouchalo více než 10.000 lidí. Téhož dne se konalo slavnostní procesí, které vyvrcholilo žehnáním 'misijního kříže'.

V noci z 20. na 21. prosince 1940, kolem 22 hodiny, zabušili agenti policie na dveře konventu, který byl ve skutečnosti o patro výš, než jejich úřední místnosti. Víceprovinciál, otec De Vocht, svědek zatčení vypráví: *"Otevřel jsem dveře a hned se dovnitř vrátila horda asi deseti policistů, kteří prošli temnou chodbou, a křičeli na mě, abych rozsvítil světlo. Protože z mého pokoje se linulo trochu světla, jali mě a odvěkli do mého pokoje... Nutili mě, abych jim uvedl seznam všech přítomných spolubratří... V té chvíli jsem si u všech nemohl vzpomenout na příjmení... Šéf policistů nařídil, abych mu vydal oficiální seznam všech obyvatelů domu... Všichni policisté tedy šli spolu se mnou hledat tento seznam k otci ekonomovi... U každého pokoje jsem se musel zastavit a říci, kdo v něm bydlí. Jakmile před pokojem otce Kovalyka uslyšel důstojník jméno, pochopil, že našel svou oběť. Silně bušil na dveře, aby probudil chudáka otce. I on, hned jak otevřel, pochopil situaci: byl bledý, ale hned se vzpamatoval. Šéf policie mu přikázal, aby se oblekl, posadil se za psací stůl začal klást otázky a psát protokol, zatímco zbývající dva policisté všechno prohledávali, aby našli aspoň nějaký kompromitující předmět. Položili na stůl staré pasy, které našli ve skřínce, potom dokumenty o pravosti několika relikvií, osvědčení o kněžském svěcení, atd. Ironický úsměv policistů vzbudila i jakási medaile, kterou našli ve stole. Zvláštní zájem šéfa policie vzbudil sešit, do kterého si otec psal homílie, které pronesl během novény k Neposkvrněnému Početí Panny Marie. Tyto věci, spolu s protokolem, - který podepsal otec Zynovij i já, - jak mi řekl šéf policistů, se týkají shody pasů. Byla to fráze, kterou v podobných případech policie často používala. Šéf vysvětloval, že na hranici chytili člověka, který chtěl utéct s pasem na jméno Zynovij Kovalyk. Proto si chtěli ověřit, zda otec Kovalyk nemá s tímto mužem něco společného. Později skoro řval, když mi říkal, že dával pozor, aby neprovokoval lidi, a to se pak nestalo příčinou náboženského pronásledování, protože by to mohlo znamenat věznění".* Otec Zynovij však byl odveden. Když opouštěl konvent, žádal představeného o požehnání a rozhrěšení, a pak nastoupil do policejního vozu. Snahy redemptoristů získat aspoň nějaké zprávy o spolubratrovi, byly marné. Řeholníci potvrzují, že komunisté odpovídali se

zjevným vztekem a jejich informace byli evidentně lživé. Až v dubnu 1941 vyšlo najevo, k čemu ve věznicích 'Brygidky' skutečně došlo...

Podle svědectví spoluvězňů, kterým se podařilo uniknout masakru, otec Zynovij nikdy ve své kněžské činnosti nepřestal. Jeden z vězňů dosvědčuje, že byl s knězem na stejné cele až do 17. června, tj, do dne, kdy byl odeslán do jiného vězení. V cele č. 71, o rozměrech 4,20x3,5m se tísnilo 32 lidí. Mezi nimi kněz. Samozřejmě tu nebylo místo pro židli či postel. Den co den vedl společnou modlitbou zatčených: modlívali se také společně růženec. Ale v duchu se otec Zynovskij modlil pořád. Neustále konal katecheze a vysluhoval svátostí smíření. Své spoluvězně dokázal podepřít i vyprávěním veselých historek, a tak pomáhal šířit naději v srdcích lidí, kteří žili v nevypověditelných podmínkách. Během vazby, která trvala šest měsíců byl osmadvacetkrát vyslýchán a při jedné příležitosti byl surově zbit. Potom, jednoho dne, který s přesností asi nikdy neurčíme, byl koncem června 1941 zavražděn. Bylo mu 38 let.

BISKUP THEODOR ROMŽA: "ZEMŘÍT PRO KRISTA ZNAMENÁ ŽÍT NAVĚKY"

Mladý biskup, zavražděný v 36 letech. Theodor Romža, apoštolský administrátor v Mukačevu, je jedním z velkého zástupu svědků víry, kteří v krvavém dvacátém století zaplatili za svou věrnost Kristu a Církvi životem, a stali se obětí zrůdných ideologií, které se snažili násilnými a záludnými metodami vykořenit víru z dějin Evropy. Scénou těchto dramatických událostí se stal onen lem Ukrajiny, nazývaný 'karpatská'. Toto území patřilo až do roku 1918 rakousko-uherské monarchii. Poté se stalo součástí československé federace až do roku 1944, kdy i ono skončilo v područí Stalina. Pro řecko-katolickou církev v Zakarpatské Ukrajině to znamenalo nevýslovná pronásledování a v roce 1949 byla oficiálně zakázána. Mladý biskup Romža tehdy prožíval velmi dramatické období. Krátce před příchodem Rudé armády napsal: *"Hranice mezi Užhorodem a Sovětským svazem jsou od sebe vzdáleny pouze šedesát kilometrů.. Ať se stane, co se má stát. Mým záměrem je konat apoštolskou práci právě mezi nimi. Nemám nejmenší pomyšlení na útek... Na druhé straně, nebylo by žádným neštěstím, kdyby mne zabili. Zemřít pro Krista znamená žít navěky"*.

Když Rudá armáda dorazila do Užhorodu, poctil biskupa zdvořilostní návštěvou velící důstojník, 'ujistil' ho o budoucnosti a dokonce ho pozval, aby pronesl řeč při oslavě výročí ruské revoluce. Text biskupovy promluvy byl samozřejmě velmi prozíravý: děkoval Pánu Bohu za konec války a doporučoval lidem, aby se modlili za pevný a trvalý mír. Sovětští komunisté však spokojeni nebyli, proto nechali v novinách otisknout zfalšovanou verzi

biskupovy řeči. Ta se pak stala signálem k začátku systematického pronásledování. Kostely byly obsazeny a předány pravoslavným. Kněží uvěznění. Po biskupu Romžovi se žádalo prohlášení loajality s režimem. Odmítl. Proto byl pozván generály Petrovem a Mechlisem, aby se zodpovídal ze svého počínání. Mechlis, který představoval sovětskou moc, na něj řval, že nadešel čas odloučit se od papeže. Romža však pronesl své jasné - 'ne!' Byly vydány dva zákony: jeden o svobodě změnit náboženství bez jakýchkoli formalit a druhý o zabavení farních majetků katolíků. Romža se snažil zabránit tomu, aby se situace zvrhla, ale protože viděl, že je mu stále více znemožňováno třeba jen mluvit s kněžími, vydal se v prostém koňském povoze na generální pastorační vizitaci, která trvala něco přes měsíc. Situace nebyla snadná. Sovětští komunisté se snažili přesvědčit některé kněze, aby se z vlastní vůle nechali jmenovat biskupy s tím, že budou spolupracovat. Avšak dostalo se jim pouze pohrdavého odmítnutí. 29. června 1945 byla karpatská Ukrajina připojena k Ukrajině sovětské. Situace se velmi přiostrčila. Ale čím víc doléhalo jeho režimu, tím víc biskup Romža kladl důraz na své pastorační misie. Kapka, kterou přetekl kalich, byla slavnost Nanebevzetí Panny Marie v Mukačevu, které se zúčastnilo 83.000 poutníků. Pouze 3.000 z nich tvořili pravoslavní, zatímco zbývajících 80.000 byli katolíci. To už bylo příliš a sověti to nemínili tolerovat: rozhodli, že na biskupa nastraží léčku, až se bude vracet z jedné pastorační návštěvy.

Vyprávění o jeho zavraždění jako by čerpalo námět z těch nejkrutějších hororů. 27. října 1947 se biskup vracel z Lavky, kde světil kostel. Byli s ním dva kněží a dva klerici. Po cestě, mezi Cerevicy a Ivanovcy se na ně vyřítilo obrněné vozidlo plné vojáků a policistů a v plné rychlosti narazilo do vozu s evidentním záměrem jej zcela zničit, a tak se postarat, aby biskup zahynul při 'nehodě'. Při srážce byli na místě zabiti koně a povoz se roztříštil na tisíce kousků. Ale Romža a jeho společníci neměli ani šrám. Tehdy se vojáci, ozbrojeni železnými tyčemi, snažili dokonat své dílo: mlátili je až do bezvědomí, a když viděli, že nedýchají, domnívali se, že jsou mrtví. Navíc byli vyrušeni, proto spěšně odjeli. Kolemjdoucí jim rychle přispěchali na pomoc a ve vážném stavu je přepravili do nemocnice v Mukačevu. Za nějakou dobu byli kněží a klerici propuštěni. V nemocnici zůstával jen biskup Romža, jehož zranění byla závažnější. Postupem času se však i jeho zdravotní stav zlepšil. Avšak dvě zdravotní sestry - baziliánky, které mu posluhovaly, byly znenadání odvolány a nahrazeny zdravotní sestrou, 'důvěrníci' režimu. Tato 1. listopadu 1947 biskupa Romžu otráвила plynem. Umíral šeptajíc: "Ó Ježíši...".

V krátké době nezůstalo z ukrajinské Církve skoro vůbec nic. Pět diecézí, deset biskupů, 3.500 kněží, 1.000 řeholnic, 500 seminaristů, dále pak školy, tiskoviny, vydavatelství - to vše zmizelo. Čtyři milióny věřících byly bez pastýřů.

Theodor Romža žil 36 let intenzivní misie. Narodil se 14. února 1911 ve Velkém Buchyvu na Zakarpatské Ukrajině za Rakouska-Uherska. Prožíval všechna složitá údobí své vlasti. Narodil se v Maďarsku, stal se československým občanem a zemřel za sovětského režimu. Za svého života byl asi pětkrát svědkem, jak se mění název jeho vlasti. Studoval na gymnáziu v Hustu (1922-1930) a pak byl poslán do Říma do Papežské koleje Rakouska-Uherska, a studoval na papežské Gregoriánské univerzitě. 7. září 1934 se přesunul na 'Russicum' a pokračoval ve studiích na Gregoriánské univerzitě. O vánocích 1936 byl v bazilice Santa Maria Maggiore vysvěcen na kněze. V papežské koleji Raouska-Uherska prakticky 'vystřídal' Aloizije Stepinače, dalšího pronásledovaného pastýře a mučedníka (srv. *Tady dějiny nemlčely*, příloha Farního Informátora 2. neděle v mezidobí,

17. ledna 1999). Stepinac přišel do Říma v roce 1924, na kněze byl vysvěcen 26. října 1930 a první mši svatou slavil o slavnosti Všech svatých právě u Santa Maria Maggiore. Po dokončení studií, v červenci 1931 se Stepinac vrátil do Chorvatska. Také Theodor Romža se po skončení studií vrátil domů, ale věřil, že se do Říma vrátí, aby své vědomosti ještě prohloubil. V roce 1937 byl jako voják v Praze, protože Mukačevská eparchie patřila pod československý stát. Po práci v několika farnostech v Zakarpatí, byl jmenován spirituálem semináře a profesorem filozofie. 24. září 1944 pak přijal biskupské svěcení v užhorodské katedrále z rukou apoštolského administrátora Miklose Dudase. Spolu s ním přijali biskupské svěcení i latinský biskup Janos Seffler ze Sat Mar (Rumunsko) a košický biskup Istvan Madaras. Od této chvíle začalo jeho biskupské poslání. Uprostřed tragédie II. světové války a sovětského komunizmu.

BISKUP JOSAFAT KOCYLOVSKIJ: "VĚRNÝ AŽ DO POSLEDNÍHO ÚDERU SRDCE"

"V případě mého zatčení a deportace vás upřímně prosím, abyste oznámili Svatému Otci, že k jeho nohám skládám dar své věrnosti a mé absolutní úcty až do posledního úderu svého srdce, a synovsky prosím o jeho Otcovské požehnání". Tato slova psal papeži Piu XII. v roce 1946 baziliánský biskup z Peremyšle, Josafat Kocylovskij. Byl si vědom, že pro katolickou Církev nastává bolestná Křížova cesta.

Josafat Kocylovskij se narodil 3. března 1876 v obci Pakošivka v kraji Sianok v dnešním Polsku. Na křtu dostal jméno Josyf. V roce 1895 se zapsal na Lvovskou právnickou fakultu a v roce 1898 studia přerušil a dal se na vojenskou dráhu. Ve Vídni studoval na důstojnické škole se zaměřením na artilerii. Avšak další 'překvapivé' rozhodnutí, bylo rozhodnutím pro kněžství. V roce 1901 vstoupil do ruténské koleje v Římě a studoval filozofii a teologii na papežské univerzitě 'Angelicum'. Na kněze byl vysvěcen 6. října 1907. Po návratu do vlasti přednášel dogmatickou teologii v semináři ve Stanislaviv (Ivano-Frankovsk). 2. října 1911 vstoupil k baziliánům sv. Josafata a po noviciátu v klášteře Krekhiv, nedaleko Lvova, přijal jméno Josafat. Po složení prvních slibů vyučoval teologii v klášteře sv. Honofria. Následně pak ve Lvově konal pro věřící lidové misie a duchovní cvičení pro kněze, řeholníky a řeholnice. Během první světové války byl jmenován rektorem semináře v Kroměříži na Moravě pro 75 studentů-uprchlíků z různých diecézí Galicie, kteří utekli před sovětskými vojsky.

V roce 1916 zemřel biskup v Peremyšli a Benedikt XV. jmenoval otce Josafata novým biskupem. Biskupské svěcení přijal 23. září 1917 v katedrále sv. Jana Křtitele v Peremyšli z rukou metropolitě Šeptyckého a za přítomnosti řecko-katolických a latinských biskupů a

jednoho biskupa arménského. Prvním krokem nového biskupa bylo obnovení života diecéze, těžce zkoušené během světové války. V roce 1918 založil společnost 'Diecézní pomoci' a zcela se zaměřil na obrodu duchovního života. Až do roku 1937 prakticky neustále navštěvuje všechny farnosti. Zvláštní pozornost věnoval vzdělávání kněží. Vysvětil přes 400 nových kněží a za svého pomocného biskupa a rektora semináře si zvolil otce Lakotu, který byl rovněž beatifikován papežem Janem Pavlem II., 27. června 2001. Úsilí o podporu náboženského života kongregací kráčelo ruku v ruce s rozvojem apoštolátu laiků. Staral se o organizování mládežnických skupin a v roce 1931 založil Katolickou akci.

V září 1939 byla diecéze rozdělena na dvě části: jedna pod sovětskou okupací, druhá pod nacistickou. Biskup přebýval v té, kterou okupovali Rusové a onu nacistickou svěřil biskupu Lakotovi. Vstup sovětských vojsk znamenal začátek pronásledování. Biskup tvrdě reagoval na každou hrozbu a jednou sovětského bolševického funkcionáře dokonce důrazně vykázal. Pozvedl svůj hlas pokaždé, když sovětští komunisté bránili ve vyznávání křesťanské víry. Bylo zabito nejméně dvacet kněží. Ale už během tříleté nacistické okupace (1941-43) bylo 25 kněží zatčeno a dva z nich zastřeleni. Dvakrát vyslýchalo biskupa Gestapo a mělo jej pod dohledem.

Koncem července 1944 se do Peremyšle vrátila sovětská vojska. Jakmile sověti pochopili, že řecko-katolíci se nestali poslušným nástrojem režimu, a že se od Říma nikdy neodloučí, začali s pronásledováním. V září 1945 byl biskup zatčen poprvé. Propuštěn byl až v únoru 1946, ale jeho zdravotní stav byl vězením těžce podlomen. Situace se ještě přitížila, když bylo 11. února 1946 vydáno nařízení o deportaci Ukrajinců sídlících v Polsku. 26. července byl zatčen ve svém paláci podruhé. Dlouhou dobu byl podroben výslechu a mučení, pak musel nastoupit do kamionu a vezli jej nejprve do Lvova a pak do Kyjeva. Tady se ho snažili přimět, aby přestoupil k pravoslaví. On však s opovržením odmítl. Ve vězení onemocněl zápallem plic, ale i přesto byl poslán do koncentračního tábora Čapajka nedaleko Kyjeva. V tomto lágru zemřel ve věku 71 let, 17. listopadu 1947. v posledních dnech života mu na cele pomáhal jeho spoluvězeň, pravoslavný biskup, který žádal některé řeholnice, rovněž pravoslavné, aby mu pomohly postarat se i o řecko-katolického biskupa Josafata. Nejvýmluvnější je ekumenizmus mučedníků.

BISKUP HRYHORIJ LAKOTA: "HOROUCÍ VÍRA V MRAZU SIBIŘSKÉHO LÁGRU"

"Nezněly zvony Peremyšli, nýbrž kvílel prudký vichr tajgy. Na jeho pohřbu nebyl nikdo z příbuzných, ale cizí lidé. Ano, další oběť pro víru v Krista, pro řecko-katolické vyznání". Tyto dojemné řádky napsal jeden z vězňů Vorkuty, sibiřského lágru, který dobře znal biskupa-mučedníka Hrygorije Lakotu, pomocného biskupa v Peremyšli, umučeného v roce 1950 ve věku 67 let.

Hryhorij Lakota se narodil 31. ledna 1883 ve vesnici Holodivka (dnešní Zadnistriany) na území Lvova. Jeho rodiče byli rolníky. 20. června 1903 vstoupil do semináře ve Lvově a 30. června 1908 byl vysvěcen na kněze a jmenován kaplanem v Trostianec. Nato jej požádal biskup v Peremyšli, aby se stal jeho osobním kaplanem a aktechetou na ukrajinském gymnáziu. Ve svých studiích pokračoval ve Vídni, kde vykonával pastorační činnost ve farnosti sv. Barbory. Během I. světové války spravoval čtyři farnosti a aktivně se podílel na vyučování v Peremyšli, kde se v roce 1918 stal rektorem semináře. V roce 1926 jej papež Pius XI. jmenoval pomocným biskupem eparchie Peremyšl a 16. května přijal biskupské svěcení v kostele Narození sv. Jana Křtitele.

Otec Mykola Den'ko vzpomíná na biskupa Lakotu: "Dělali jsme si velké starosti, a byli jsme velmi neklidní při pohledu do budoucna. Ale biskup Lakota mi řekl ještě předtím, než jsem odjel do Krakova: 'Nevím, zda-li nás na našich místech ještě najdete'. Já jsem však odvětil optimisticky, že komunisté by si snad vůbec nedovolili takový krok udělat". Ale biskup s rozhodností prohlásil, že i kdyby pouze jediná duše potřebovala pomoc, místo biskupa je po boku této bytosti, a to za každou cenu. Proto by nikdy neodešel. "Tato odpověď - říká otec Den'ko - se mi tak vryla do paměti, že ji nikdy nezapomenu. Byla mi posilou a útěchou v těžkých chvílích a pomáhala mi přežít". Komunisté přinutili biskupa Lakotu, aby opustil Lvov a bydlel u jedné rodiny. Avšak 25. června 1946 byl zatčen a předveden před kyjevský soud. Ve skutečnosti se jednalo o 'mimořádnou radu bez tribunálu', tzv. 'trojku'. Byl odvezen do Vorkuty na Sibiři, aby si v tomto lágru odpykával desetiletý trest vězení. Ve Vorkutě pracoval nejprve v dolech a potom, kvůli chatrnému zdraví, jako kovář, metař a při pomocných pracích. V zimě roku 1949 těžce onemocněl a byl převezen do vězeňské nemocnice lágru v Abez, 180km jižně od Vorkuty.

Tady mu byly přiděleny nejpotupnější práce, vyhrazené kněžím a biskupům, aby tak byli co nejvíce ponižováni. Ostatní vězni chtěli konat tyto potupné úkoly místo něho, ale biskup se proti tomu rázně postavil. Každého dne na úsvitu slavili kněží posvátnou liturgii. Vše se konalo s velkou prozíravostí, aby nebyli sledováni, protože jim za to hrozil trest smrti hladem. Italský kněz Pietro Leoni vzpomíná: "Biskup Lakota osvěcoval náš bezradný život odsouzcenců na doživotí příkladem svých hrdinských ctností". Zemřel ve vězeňské nemocnici, 5. listopadu 1950. Spoluvězeň Dmytro Melnyk vyznal: "Nikdy si nestěžoval na svůj úděl, ale vše odvážně snášel. Před smrtí, když už byl těžce nemocný, jej přestali volat k výslechům. Byl tak slabý, že ani nemohl vstát z postele. Kněží říkali, že v něm v lágru ztrácejí nejdražší bytost. Denně mu nosili sv. přijímání. A on se neustále modlil". Byl pohřben na vězeňském hřbitově v hrobě 'D-14'. A jak poznamenal jeden ze spoluvězňů, kterému ani potupný stav lágru nevzal tvůrčího ducha - v den smrti biskupa Lakoty nezněly zvony katedrály peremyšlské diecéze. Na pohřbu pastýře nebyl nikdo z jeho příbuzných ani z křesťanů jeho diecéze. V posledních hodinách života stáli po jeho boku lidé, kteří sdíleli kruté pronásledování lágru. Byli to lidé, kterým chtěli komunisté vzít veškerou lidskou důstojnost. A přece, v kruté zimě sibiřské tajgy poklekli, aby v modlitbě pamatovali na svého biskupa. Pohřbili ho. A jeden z nich napsal slova veršů na jeho památku. Toho dne, v zapomenutém sibiřském lágru, onoho 5. listopadu 1950 sovětští komunisté prohráli a jejich barbarský režim byl už tehdy poražen.

OTEC ROMAN LYSKO:

"ZATČEN A ZAVRAŽDĚN JEN PROTO, ŽE BYL KNĚZ KRISTŮV"

Rodina řecko-katolického kněze Romana Lysky, jenž 'zmizel' v roce 1949, pohlcen zruďným komunistickým režimem, obdržela 20. února 1956 dopis s hlavičkou Prokuratury Sovětského svazu, v němž jí bylo oznámeno, že kněz zemřel 14. října 1949. Dále pak v dopise stálo, že stíhání proti němu bylo zastaveno pro nedostatek důkazů, a tedy otec Roman může být považován za 'rehabilitovaného'. V krátkosti řečeno, sovětští komunisté jej nejprve zatkli, poté celá léta neodpovídali na naléhavé žádosti rodinných příslušníků, a nakonec ho rehabilitovali. Jak absurdní! Až v roce 1956, tedy sedm let po urputném hledání, obdržela rodina zprávu, že zemřel na 'srdeční paralýzu', 14. října 1949. Někteří z vězňů však potvrdili, že jej viděli živého ještě několik měsíců po tomto datu, které sdělily úřady. Je také třeba poznamenat, že otci Romanovi bylo teprve 35 let a nikdy žádnou srdeční chorobou netrpěl.

Roman Lysko se narodil 14. srpna 1914 v Horodok, ve Lvovském kraji. Už od dětství projevoval velkou touhu pracovat na poli vědy. Během teologických studií publikoval hodnotné články v časopise 'Nyva'. Velmi si ho považoval zvláště rektor teologické akademie, Josyf Slipyj. Měl také vrozený básnický talent. Proto si přál vykonávat pastorační službu mezi lidmi, především mladými. V roce 1938 se oženil s Neonilou Huniovskou a 28. srpna 1941 přijal kněžské svěcení z rukou metropolitě Šeptyckého pro Lvovskou ukrajinskou arcieparchii, a byl jmenován administrátorem farnosti Koltiv v děkanátě Olijiv. V roce 1944 se stal farářem v Belzets v kraji Zolochiv, kde zůstal až do roku 1948. Odmítl přestoupit k pravoslavné Církvi a proto byl podroben pronásledování a útlaku ze strany sovětských komunistů. Bylo mu rovněž vyhrožováno s pistolí v ruce. Nakonec komunisté zavřeli jeho farní kostel.

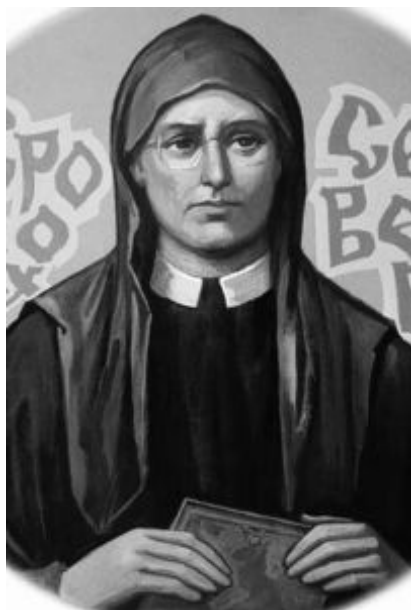
S rodinou se proto přestěhoval do Horodoku a s velkým rizikem pokračoval tajně ve své činnosti. 9. září 1949 byl zatčen a uvězněn v žaláři na Lonského třídě ve Lvově. Žaloba zněla: *protisovětská činnost*. Jediným problémem bylo, že byl katolický kněz. Rodina o něm neměla žádné zprávy. Některé odpovědi úředních představitelů bylo zarážející: "Byl poslán do války v Koreji". Neonila, manželka otce Romana, stála 27. června ve Lvově jen několik metrů od oltáře, kde Jan Pavel II. předsedal Božské liturgii, a při níž prohlásil jejího manžela blahoslaveným. Tiše šeptá - "*Ode dneška má moje rodina ochránce v nebi*". Nerada mluví o tom, co se stalo, o Romanově mučednictví. "Teď je tato bolest jiná - říká -. Z našich útrap, z našeho lidu vzešlo cosi velkého, co jsem si tehdy, v roce 1949 vůbec nedokázala ani představit". Dnes je Neonila 79 let. Roman byl o osm let starší. Dnes by mu bylo 87. Neonila vypráví: "*V Romanovi bylo silné povolání ke kněžství, a bez přestání konal svou pastorační službu, aniž by se dal zastrašit pronásledováním. Křtil děti, kde to bylo možné, slavil manželství uprostřed lesů a v domech katolických rodin celebroid božskou liturgii. Zavřela se okna a na stůl se postavila vodka s chlebem pro*

případ, že by komunisté vtrhli do domu a přerušili liturgii, aby se dali přesvědčit, že se tu koná oslava mezi přáteli".

Paní Neonila vzpomíná, že to byly dny velkého strachu: "*Nikdy nezapomenu na Romanovu usměvavou tvář, když se mu podařilo tajně slavit eucharistií. Byl šťastný*". Pak, zatčení: "*Tu strašlivou scénu mám stále před očima. Agenti obrátili všechno vzhůru nohama, aniž by našli cokoli kompromitujícího. Pak se chopili Romana a odvěkli ho pryč. Od té doby jsme ho neviděli*". Určitou dobu jsme posílali do vězení nějaké balíčky. Podpis na 'vrácence' byl ujištěním, že ještě žije. Ale pak byl na vrácenkách podpis psaný jinou rukou. "*Dodnes nevím, jak Roman zemřel. Celý život jsem věnovala sbírání svědectví jeho spoluvězňů. Vyprávěli mi, že nikdy nepropadal zoufalství, modlil se a někdy i zpíval. Měl krásný hlas. Asi ho zabili, protože tato radost byla pro žalářičky neúnosná. Je mi zatěžko uvěřit, že v 35 letech zemřel na infarkt*". Vnuk otce Romana říká, že podle některých svědectví měl být mučen na žhavém roštu. Podle jiných byl zase zaživa zarděn.

OTEC SEVERIJAN BARANYK: "ROZHOŘČENÍ A ZDĚŠENÍ NAD SOVĚTSKOU KRUTOSTÍ"

Komunisté uvařili otce Severijana Štěpána Baranyka v kotli, a polévku pak rozdělovali spoluvězňům v drohobyčské věznici. Hrůzou se zatajuje dech, když čteme tyto výpovědi svědků. První reakcí je rozhořčení a zděšení.

Zavíráme svazek s dokumenty, které pojednávají o mučednictví ukrajinského baziliánského řeholníka, otce Baranyka, k němuž došlo mezi 27. a 28. červnem 1941. Jsou to zločiny, o kterých se ani nedá mluvit. Ale jsou to zločiny, které umožňují pochopit dějiny. Dábelské pronásledování, které sovětské komunisty rozpoutali proti řecko-katolické Církvi vedlo až k nevyřaditelným činům, které nahánějí hrůzu, ale nepřekvapují. Lítá nenávist, jež živila zuřivé sovětské pronásledování řecko-katolické Církve vyvolala masakry nezměrného rozsahu, který nelze ani vyčíslit.

Kdo bude kdy moci určit přesný počet zabitých, uvězněných, zavražďovaných, zbavených těch nezákladnějších práv? A u kolika mučedníků, pohřbených komunistickým násilím, neznáme jméno ani jejich životní úděl? Svědkové vyprávějí, že otec Baranyk byl uvařen v kotli a pak rozdáván jako polévka. To, co tento ohavný čin činí ještě zvrůdnějším je skutečnost, že zajisté nešlo o ojedinělý případ. Sovětské tyranie se s nevyřaditelnou brutalitou vrhaly na oběti, kterými byli řecko-katoličtí kněží, a likvidovali je nelidskými a 'vědecky' šílenými metodami. Výmluvnými jsou svědectví 27 řecko-katolických mučedníků, které Jan Pavel II. beatifikoval 27. června 2001, během své apoštolské cesty na Ukrajinu.

Otec Severijan Štěpán Baranyk se narodil 18. července 1889. Neznáme však místo narození, podobně jako nemáme podrobnější zprávy o jeho dětství. Sovětská vřava zničila vše, co se týkalo řecko-katolické Církve. Tak byly nenahraditelně ztraceny i archívy, a dnes je zatěžko vůbec rekonstruovat mnohé historické události, byť se udály teprve nedávno. Víme, že otec Severijan vstoupil 24. září 1904 k baziliánům sv. Josafata v Krevkhivu. Tady završil svou řeholní formaci a 16. května 1907 složil první sliby. V září 1910 pak složil věčné sliby.

Baziliánský řád sv. Josafata byl založen v roce 1617 ve Vilniusu, na Litvě a byl inspirován právě mučedníkem sv. Josafatem Kuncevičem a z iniciativy metropolitů Josefa Ruského. Baziliáni prožívali systematická pronásledování už za ruských carů. Dnes je jich kolem 600, přičemž polovina z nich žije na Ukrajině. Jejich úloha skutečných rozséváčů naděje je neustále nedílnou součástí života ukrajinského lidu, zvláště pak, když toto poslání je hluboce zakořeněno ve svědectvích mučedníků. Krevkhiv - místo formace otce Baranyka, je nádherným starobylým klášterem, který se nachází asi 35 kilometrů severozápadně od Lvova. Sovětští komunisté klášter vážně poškodili a poté, co vyhnali mnichy jej dokonce přebudovali na blázinec. Dnes se konečně zrestaurovaný klášter stal znovu místem modlitby a cílem poutníků.

Otec Baranyk byl vysvěcen na kněze 14. února 1915 a poslán do kláštera Zovka nedaleko Krevkhivu. Baziliánské středisko Zovka bylo známé svou misionářskou činností. Ve spolupráci s nesmírně aktivní farní komunitou se zde nacházela i historická a velmi výkonná tiskárna, která je doposud skutečným centrem vydavatelské činnosti pro celou řecko-katolickou Ukrajinu. Otec Baranyk se s nadšením chopil svého poslání. Především se věnoval katechezi dětí. Dokonce pro ně vydával časopis s názvem 'Naš priateľ'. Avšak ani práce s těmi nejmladšími či vydavatelská činnost jej neodloučili od další činnosti ve farnosti. Vedl 'Mariánskou družinu' a 'Apoštolát modlitby za šťastnou hodinu smrti'. Měl na starosti sirotčinec a vzdělávání dalších mnichů. Navíc vedl dny duchovní obnovy pro věřící. Byl milým člověkem, který všude přinášel radost, byl upřímným a dobrosrdečným - vzpomínají ti, kdo ho znali. V roce 1932 se otec Baranyk stal představeným baziliánského kláštera a farářem kostela Nejsvětější Trojice v Drohobych, která byla jednou z nábožensky nejvýznamnějších oblastí celé západní Ukrajiny. Jako představený měl otec Baranyk značnou odpovědnost. Avšak nikdo by si tehdy ani nedokázal představit, že zemře v Drohobych jako mučedník.

Jakmile do Drohobych dorazili ruští vojáci, zakázala Kgb otci Baranykovi a otci Senkivskému - baziliánskému řeholníkovi, rovněž blahorečenému 27. června ve Lvově Janem Pavlem II. - opustit klášter kvůli válečnému stavu. Věřící však, protože tušili, k čemu dochází, radili oběma kněžím, aby co nejrychleji opustili klášter. Ale oni se odmítli vzdát své odpovědnosti. Právili: "jestliže nás nenajdou, budou se mstít na komkoli, kdo jim přijde do cesty. Proto bude lépe zůstat". Dva baziliáni se tedy připravili svátostí smíření, a trpělivě čekali, co nastane. 26. června 1941 byli odvezeni do vězení v Drohobych a odtud už živí nevyšli. Dva či tři dny po jejich zatčení dorazilo do Drohobych německé vojsko. Byli osvobozeni vězni, kteří se nacházeli v sovětských žalářích. Němci lidem dovolili, aby šli hledat své příbuzné. Jakmile však otevřeli závory věznic, to co spatřili, byla zdrcující scéna hrůzy. Josyf Lastoviak, jeden ze svědků této události, vzpomíná: *"Na konci června 1941 se fronta přiblížila k Drohobych. Za věznicí jsem viděl velikou zamaskovanou jámu, pokrytou pískem. Když se bolševici stáhli, přišli Němci a lidé běželi k věznicí, aby identifikovali své zmučené příbuzné. Mnozí z nich se zastavili u*

závory. Byl jsem tehdy ještě chlapec, a nechápal, kdeže se vůbec nacházím. Proto jsem vylezl na strom. To, co jsem spatřil, bylo strašné. Viděl jsem Němce, jak poslali několik lidí, aby kopali v jámě pokryté pískem. Vytahovali z ní umučená těla vězňů. Vedle jámy stál stan, pod nímž leželo i zohavené tělo otce Severijana Baranyka: bylo nepřírozeně vzedmuté, černé, tvář zkřivená... Později mi otec řekl, že na hrudi měl vyřezaný kříž. Viděl jsem jeho tělo tak z deseti, patnácti metrů“.

Když několik let po válce bylo oficiálně zveřejněno v Sophia Morska, co se ve vězení stalo především kněžím, bylo sděleno, že *"jeden z nich byl uvařen v kotli a dán ostatním vězňům k jídlu. Jiní byli zahrabáni do země až po krk a pak zadupáni"*. Místo, kam bylo tělo otce Baranyka pohřbeno zůstává dodnes neznámým. Mnohá svědectví dokládají, že byl pohřben s dalšími osobami v hromadné jámě na hřbitově v ulici M. Hruševského ve městě Drohobych. V roce 1991, během pietní vzpomínky obětí komunistického totalitarizmu, byly v Drohobych symbolicky neseny v průvodu dvojce máry: otců Baranyka a Senkivského. Lidé na své mučedníky nezapomněli.

OTEC OLEKSA ZARYCKYJ: "ODVÁŽNÝ FARÁŘ, 'TULÁK PRO KRISTA'"

Je hluboce působivé, když ještě dnes, po tolika letech, křesťané v kažašské Karagandě, který byla 'územím lágrů', chovají v srdci hlubokou úctu k otcí Oleksovi Zaryckému. Dosvědčuje to P. Johan Trej, rektor semináře v Karagandě: *"Staří lidé mnoho vyprávějí o jeho hrdinském životě a mučednické smrti"*. A stejně je tomu i ve Lvově, kde rovněž nezůstal otec Olekxa zapomenut.

Narodil se 17. října 1912 ve vesnici Bil'ce na území Medyncyi ve Lvovském kraji. Měl pět sourozenců. Do roku 1934 studoval na Lvovské teologické akademii, a tam dožrálo jeho kněžské povolání. Metropolita Josyf Slypij o něm 28. března 1964 napsal: *"Byl hluboce duchovní a zbožnou osobností, upřímného a rozvážného smýšlení. Mám ho v paměti jako stále radostného, živého a ochotného k práci. Není tedy nic divného, že už za studií svým duchovním životem přitahoval pozornost. Měl být jmenován spirituálem v menším semináři, avšak jeho křehké zdraví to nedovolilo. Byla mu proto svěřena pastorační péče o jednu vesnickou farnost"*. I později, ve farnostech, které mu byly svěřeny, usiloval o prohloubení duchovního života, zvláště pak se věnoval výchově mládeže. Pro ty nejmenší založil i útulek.

S příchodem sovětů v roce 1939 musel přenechat svůj domov ve Strutyn několika rodinám ruských dělníků, kteří přišli na Ukrajinu stavět železnici. Vláda zakrátko zakázala i vyučování katechizmu. Samozřejmě, že se nenechal zastrašit, a tajně pokračoval ve výuce.

Řeholnice, sestra Konstanzia Senjuk, nyní představená baziliánek, byla tehdy děvčetem, ale vzpomíná si dobře, jak je pan farář Oleksa vybízel, aby nikdy nezradili víru v Krista. Paní Anastázie Korostel' dodnes nezapomněla ani na jeho poslední kázání: říkal, že zakrátko vyprší lhůta, kterou dostal, aby podepsal přestup k pravoslavné Církvi a dodal, že jeho odpověď zní - 'ne', protože nikdy by nemohl zradit Ježíše a Církev. Nikoho proto nepřekvapilo, že byl zatčen. Šest měsíců zůstal ve věznici v Zolochiv. Po převozu do Lvova byl podroben velmi brutálním výslechům, při nichž byl dokonce 'kropen' asfaltem či dlouho držen v ledové vodě. Byl považován za 'politického disidenta' a 29. května 1948 jej zvláštní rada pod Ministerstvem vnitra SSSR odsoudila na 8 let vězení v lágrech. Nejprve byl poslán do irkutské oblasti, kde musel kácet stromy. Poté jej převezli do Mordovia, kde nadále pokračoval v těch nejnamáhavějších pracích. Avšak ani za těchto krutých podmínek se nevzdal svého pastýřského poslání. Tajně slavil liturgii a vysluhoval svátosti. Většinu svého pobytu v lágrech strávil na Sibíři a v Kazachstánu, v Karagandě, kam se chtěl vrátit i po svém propuštění, protože jako 'nežádoucí' pozbyl ve své vlasti všech práv. Město Karaganda, jehož název znamená 'černý kámen', bylo založeno v roce 1934 prvními exulanty dle 'sovětského programu' genocidy. Němci z volžské oblasti, Ukrajinci a další oběti komunizmu, byly v třicátých letech násilně přepraveny na toto pusté azijské místo, kde našli jen nějakou ruinu, kterou však - vzhledem k 45 stupňovým mrazům, nebyli schopni opravit. Lidé si proto kopali obydlí v zamrzlé zemi - 'zemljanky', a pokrývali je dřevem či pletivem. Tady měli své 'byty'. V těchto podmínkách dokázalo přežít jen velmi málo lidí.

V letech 1955-56 byla v Kazachstánu vyhlášena amnestie a na jejím základě mnoho vězňů propuštěno. Tak se 10. dubna dostal na svobodu i otec Oleksa. Zůstal v tomto kraji i nadále, a po domech a v dolech slavil eucharistii. Na jaře 1957 se vrátil do Galicie a setkal se s biskupem Vasyl Veličkovským, který jej požádal, aby se sešel s metropolitou Slipyjem, který se ještě tehdy nacházel v sibiřském lágru. Otec Oleksa se hned vypravil do Krasnojarsku, avšak po setkání se Slipyjem byl zatčen policií a podroben pětidennímu výslechu Kgb. Nicméně i přesto se s metropolitou několikrát setkal. Znali se dobře, jak dokazuje i výše citovaný 'portrét' otce Oleksy, jenž hrdinný metropolita nastínil v roce 1964. Slipyj ho jmenoval apoštolským vizitátorem pro celé území Kazachstánu, a jako sídlo mu určil Karagandu. O tomto svém rozhodnutí metropolita informoval Svatého Otce po svém osvobození v roce 1963.

27. října 1957 jej sovětské úřady rehabilitovaly. Začal tedy s pastorační činností na území Samary, Orenburgu, na území Uralu a v Kazachstánu. Stále byl na cestách. Označoval se za 'tuláka pro Krista', protože nikde neměl stálé sídlo. Avšak znovu se proti němu rozpoutalo kruté pronásledování. Například v Čeljabinsku byla jeho fotografie vylepena na každé zdi, aby kdokoli jej potká, mohl hned informovat sovětské bezpečnostní orgány.

V roce 1962 byl v Karagandě znovu zatčen a na základě žaloby z 'tuláctví' odsouzen na dva roky do lágru. Rozsudek byl samozřejmě vyneseno proto, že byl knězem. Dlouhá léta hrozného strádání se vážně podepsala i na jeho fyzickém stavu. Den co den umíralo v lágru 30-40 lidí kvůli bití, či hladem. Často byla těla pouze házena do jam, aniž by úmrtí kdokoli zaznamenal. Otec Oleksa zemřel 30. října 1963 v nemocnici Dolyinka během chirurgického zákroku. V roce 1964 se bratrovi otce Oleksy - Ivanovi, - který byl také jistou dobu 'hostem' lágru, podařilo identifikovat pohřební místo. Na hrud' kněze pověsil malý kříž a nad jeho hrobem pak vztyčil velký, kovový.

BISKUP MYKOLA ČARNECKYJ: "I KOMUNISTÉ 'PŘEDPOVÍDALI' JEHO BEATIFIKACI"

Sovětští komunisté už v roce 1959 předpovídali, že biskup Mykola Čarneckyj bude beatifikován. I k jeho hrobu dokonce postavili agenti Kgb, aby násilím bránili křesťanům, kteří sem přicházeli, aby se tu modlili. Biskup-redemptorista Mykola Čarneckyj, apoštolský exarcha volyňských a podljašjevských Ukrajinců zemřel 2. dubna 1959 ve věku 74 let na následky závažných onemocnění, kterými prošel v průběhu dlouhého věznění v gulazích. Obyvatelé Ukrajiny považují beatifikaci mučedníka Mykoly - kterou vykonal Jan Pavel II. 27. června ve Lvově - za potvrzení toho, co na vlastní oči viděli.

Mykola Čarneckyj se narodil 14. prosince 1884 v Semakivtsi, malé vesničce na západní Ukrajině. Jeho rodiče - Alexandr a Paraševa - byli rolníky. Poté, co dožrálo jeho kněžské povolání, poslal jej na studia do Říma stanislavivský (dnes Ivano-Frankivsk) ukrajinský biskup Hryhorij Khomyšin, také on blahorečený 27. června. Sedm let strávených v ukrajinské koleji v Římě věnoval Mykola systematickému studiu filozofických a teologických oborů.

2. října 1909 jej biskup Khomyšin vysvětil na kněze. V Stanislaviv pak začal přednášet v semináři a stal se spirituálem. Nato v roce 1914 vypukla první světová válka a život na vesnicích se stal velmi dramatickým. Mykola je začal pěšky obcházet a navštěvoval ty, kdo potřebovali třeba jen slovo útěchy. Tím se však vystavoval nebezpečí, že bude nakažen tyfem, k čemuž zakrátko skutečně došlo. Nemoc jej postihla velmi bolestně.

Na počátku roku 1918 se rozhodl vstoupit do kongregace Redemptoristů, která teprve před nedávnem zahájila svou činnost v Galícii. V roce 1919 začal noviciát a 16. září 1920 složil řeholní sliby. V roce 1926 byl poslán do řeholního domu ve Volyni, kde i přes nesmírné problémy konal horlivý apoštolát pro jednotu křesťanů.

Papež Pius XII. jej jmenoval titulárním biskupem lebedským a apoštolským vizitátorem území Volyně a Podlašja. Biskupské svěcení přijal 8. února 1931 v kostele sv. Alfonza v Římě z rukou biskupa Khomyšina. Zprávu o jeho jmenování přijali všichni s nadšením - včetně pravoslavných a židů. První ukrajinský biskup-redemptorista však byl už od prvních kroků své pastýřské služby podroben pronásledování. Již v roce 1939, v době první bolševické okupace, byli redemptoristé z Volyně vyhnáni. Biskup Mykola se přestěhoval do kláštera na zyblykevičské ulici ve Lvově. Metropolita Šeptyckyj jej během první bolševické okupace západní Ukrajiny jmenoval apoštolským exarchou pro Ukrajince tohoto území.

Aby si vydělal na živobytí začal pracovat v kamenolomu, kde lámal kámen na budování silnic. Ani tato tvrdá dřina mu nebránila, aby konal svou biskupskou službu. Situace se však ještě přitížila v roce 1941, kdy přišli Němci. Metropolitovi Šeptyckému se však podařilo obnovit činnost teologické akademie ve Lvově, kterou komunisté potlačili, a biskup Mykola byl jmenován jejím profesorem. Studentům přednášel nejen filozofii a

teologii, ale v těchto těžkých letech je učil především naprosté důvěře v Boha. Studenti na něj vždy vzpomínali jako na 'muže modlitby', takže - jak později přiznali - zdál se být pohroužen do rozhovoru s Bohem "i tehdy, když kráčet ulicemi Lvova a padaly bomby".

Jakmile se do Galicie vrátili v roce 1944 sověti, začalo dramatické pronásledování. 11. dubna 1945 o 20h večer zabušili na vrata konventu redemptoristů ve Lvově agenti Kgb. Jeden z nich se tázal otce Josefa De Vocht, kdo v tomto domě bydlí. Když uslyšeli jméno biskupa Mykoly zařvali: "*On je tady?*" A hned se nechali zavést ke dveřím jeho pokoje. Poté, co otevřel dveře, pozdravil: "*Pochválen buď Ježíš Kristus!*" Místo odpovědi jej agenti udeřili a vtrhli do pokoje. Tam všechno bezohledně zpřeházeli, všude slídili a ikony poházeli na zem. Odnesli kalichy a relikviáře, dokonce i biskupský kříž a prsten. Pak začal výslech, a po něm si jej odvedli. Ještě před odchodem biskup Mykola požádal otce De Vochta o absoli. Poté musel nastoupit do černé dodávky. Ve zprávě pak agenti uvedli, že nebylo použito násilí. Dveře biskupova pokoje zapečetili a stejně tak i jeho knihovnu. Dalších dvacet příslušníků Kgb pak venku střežilo klášter, aby se biskup nepokusil o útěk. Sovětský tribunál jej odsoudil za "spolupráci s nacistickým režimem", čili s tím režimem, který mu nedovolil vykonávat jeho pastýřské poslání řecko-katolického biskupa. Pak následovalo "obvyklé" obvinění, že je "agentem Vatikánu". Pak jej mučili v budově sovětských tajných služeb na Lonského ulici ve Lvově. Budili ho a nutili vstávat uprostřed noci, vyslyšali a bili. Nato jej poslali zpět do cely. A tak tomu bylo den co den. Znenadání však došlo k něčemu, co nikdo nečekal: jeden z trýznitelů byl tak zlomen biskupovým svědectvím, že se obrátil. Prosil ho za odpuštění a pokorně se vyzpovídal tomu, jehož měl mučit. Biskup mu udělil rozhřešení a otcovsky jej objal. Byl však převezen do Kyjeva, kde ho čekal proces. Spolu s ním byli ve vězení metropolita Slipyj, biskupové Budka a Khomyšin a otec Verhun (poslední tři rovněž beatifikováni 27. června). Nastal mu rok mučení a ponižování. Poté následoval očekávaný rozsudek: umístění do tábora nucených prací. Byl odsouzen na šest let za spolupráci s nacisty, kteří ho ve skutečnosti pronásledovali, a dalších deset let dostal za to, co sovětští komunisté považovali za nejtěžší provinění, že totiž byl ve styku se Svatým Stolicem.

Biskup Mykola byl spolu se Slipyjem poslán do maličkého sibiřského městečka Marijins'k. Jeden z jeho spoluvězňů, Antin Kňazyns'kij, vzpomíná: "*Patřil ke svědkům víry, kteří byli stále připraveni vydat svědectví své lásky ke Kristu Pánu, a to až k prolití krve.... Biskup stále hledal ty nejubožejší a nejvíc ponižované, aby jim řekl: "Bude líp, zakrátko bude líp, to je jisté. Toto Pán nemůže dopustit na dlouho". Všechny znal jménem. Pak jsem byl s biskupem Mykolou převezen do jiného lágru, v Orlovo Rozovo". Ani zde neustal podpírat ty nejubožejší. V roce 1947 byl poslán do lágru Vorkuta, kde potkal metropolitu Slipyje. Musel konat těžkou práci v kovárně. Jeho zdraví se rapidně zhoršovalo. Spoluvězni vzpomínají: "*Všechna mučení a fyzická utrpení snášel trpělivě, aniž by si zoufal. Naopak, stále byl pohroužen do modlitby za ty, kdo mu dělali zle*".*

Není snadné vypočítat přesně všechny přesuny z jednoho lágru do druhého, k nimž byli vězni přinuceni. Sovětský systém byl co do vynalézavosti jak fyzicky a psychicky zničit vězněné, čím dál víc "rafinovanější" a promyšlenější. V roce 1948 pobýval biskup v lágru Mordovia, kde ho ještě v roce 1953 spatřil italský jezuita otec Piero Leoni.

Následujícího roku jej převezli do lágru ve Vorkutě a pak znovu vrátili do Mordovia. Podle důvěryhodných zdrojů, biskup podstoupil v letech 1945-56 kolem 600 hodin mučení a pobýval v 30 různých lágrech a věznicích. Otec Sokol, který jej zahlédl v roce 1956

říkal, že se nacházel v tak zuboženém stavu, že lékaři mu už ani nedávali naději na přežití. Jak se o tom komunističtí představitelé dověděli, rozhodli, že jej rychle pošlou do Lvova, aby ukázali, že na jeho smrti nemají žádný podíl. Ale on nemohl ani chodit. Proto jej poslali do Lvova ještě se dvěma dalšími vězni, aby ho cestou podpírali. Na železniční stanici už čekali dva redemptoristé, otcové Drnukhovskij a Repetylo. Milosrdné sestry sv. Vincence si ještě vzpomínají na jeho příjezd: "Kněží jej přivedli do bytu na Ohienkově ulici, kde bydlelo dvacet sester. Jeho vzhled byl zoufalý, vyzáblý, jen kost a kůže. Když ho sestry viděly tak zuboženého, propukly v pláč. Po chvíli ticha jim biskup řekl: "Neplačte, pojďme raději do kaple a zazpívejme společně Te Deum, na poděkování Pánu Bohu". Stav byl tak vážný, že biskup musel být hospitalizován v nemocnici. Biskup Vasyl Velyčkovskij - rovněž beatifikován 27. června ve Lvově - na tuto událost vzpomíná v listě, který psal v roce 1961: "*Po nějaké době se zázračně uzdravil a pobýval s jedním z bratří v samostatném pokoji, jako v cele. Modlil se a četl*". Modlitbou pokračoval biskup Mykola ve svém apoštolátu. Připravoval kandidáty ke kněžství a více než deseti z nich udělil kněžské svěcení. Avšak zlepšení zdravotního stavu nemělo dlouhého trvání. Znovu musel být hospitalizován v nemocnici, kde se o něj, jak jen mohly, staraly milosrdné sestry sv. Vincence. Zemřel 2. dubna 1969. Jeho posledními slovy bylo vzývání Matky Boží ustavičné pomoci. Nikdo nepochyboval, že jeho smrt byla způsobena útrapami, které podstoupil v lágrech. Sestra Onysyma (Maria Rymyk), která v prvním období "katakomb" pracovala jako zdravotní sestra ve třetí městské nemocnici ve Lvově (dnes pojmenované po metropolitovi Šeptyckém), mu sloužila ve dne i v noci. Pokus o chirurgický zákrok skončil neúspěšně, protože nemoc byla již ve velmi pokročilém stádiu.

Pohřeb se konal 4. dubna 1959. Božská liturgie byla slavena tajně v pokoji, kde zemřel. Staříčský kněz latinského ritu vedl smuteční průvod na hřbitov v Kul'parkivu. Jeden polský kněz zazpíval "Salve Regina". Krátce nato začali k hrobu přicházet věřící, aby se tu modlili, a to i přes přísné kontroly komunistů, kteří nepřestávali biskupa hlídat ani po smrti. Už v roce 1960 bylo rozhodnuto o započetí kauzy svatořečení. Jan Pavel II. jej 27. června 2001 prohlásil ve Lvově 'blahoslaveným'. Právě v tomto městě byl zatčen a tady před 42 lety zemřel.

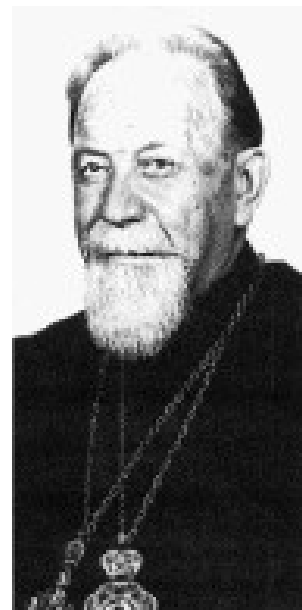

BISKUP VASYL VELIČKOVSKYJ: VYSVĚCEN NA BISKUPA V HOTELOVÉM POKOJI V MOSKVĚ

4. února 1963, v jednom z pokojů hotelu 'Moskva' v hlavním městě SSSR, udělil metropolita Josyf Slipyj biskupské svěcení redemptoristovi Vasylu Velyčkovskému. Krátce předtím dostal naléhavý telegram, v němž ho metropolita žádal, aby "přinesl potřebné". Velyčkovskij se tak prakticky stal "místodržícím" a jako biskup měl nyní vést řecko-katolickou církev, poté, co metropolita Slipyj odjel do Říma, když byl po přímé intervenci papeže Jana XXIII. propuštěn po 18-ti letech ze sibiřských gulagů. Ještě téhož večera metropolita Slipyj, doprovázený Mons. Johannesem Willebrandsem, papežským vyslancem z Říma, nastoupil na moskevském nádraží do vlaku a přes Polsko a Československo dorazil do Vídně. Odtud pak pokračoval do Říma, kam dospěl 9. února.

Vasyl Velyčkovskij tedy přijal biskupské svěcení v docela zvláštní "katedrále"... kterou byl hotelový pokoj v Moskvě. Arcibiskup Sterniuk uvádí: "Bylo naléhavě zapotřebí zachovat apoštolskou poslušnost. Proto Slipyj udělil tajně biskupské svěcení Velyčkovskému, který mne pak sám žádal, abych mu asistoval a v roce 1964 mě tajně vysvětil na biskupa".

Vasyl Vsevolod Velyčkovskij se narodil 1. června 1903 v Stanislaviv (dnes Ivano-Frankivsk) v rodině s dávnými kněžskými kořeny. V roce 1920 vstoupil do semináře a poté začal s noviciátem u redemptoristů. Horlivě se pak vydal konat lidové misie po vesnicích. Po šestileté práci ve Volyni se v roce 1942 odebral do Ternopil. Nato přišli sověti a s nimi problémy. Situace se zdramatizovala, ale svědkové vyprávějí, že otec Vasyl neváhal i přes nebezpečí pokračovat ve svém díle. 11. dubna 1945 byl zatčen. Komunisté mu nabídli, aby přešel k pravoslavné Církvi. On však jasně odvětil: "*Ne, nikdy!*" Byl proto převezen do Kyjeva a tam podroben vyšetřování. Na ony chvíle vzpomíná takto: "*Zavřeli mě do maličké místnosti, kde si nebylo možné ani pokrčit nohy*". Po dvou letech trýznění byl vynesena rozsudek: trest smrti. V kapesním kalendáři a v jeho modlitební knížce pak našli napsáno: "*Ach, Matko Boží, chraň nás před rudou hrozbou*". K exekuci mělo dojít za tři měsíce, avšak on ani přesto nikdy neustal konat apoštolát ve věznici. Vtom přišla zpráva, že trest byl změněn na desetileté vězení.

Pracoval v lágru na území Kirova ve skladu se zdravotnickým materiálem. Poté byl v roce 1947 převezen do Vorkuty na Sibiř, kde musel pracovat v uhelných dolech. Odtud ho převezli do Volodymyru a pak zpátky do Vorkuty: tady v -50°C mraze vězni pracovali v dolech. Později biskup přiznal: "*Náboženský život byl ve vězení docela živý. Denně se mi dařilo slavit eucharistii. Jako oltář i patěna mi posloužil kulatý kovový uzávěr od konzerv*". Tuto hrdinnou Církev nedokázal zničit nikdo. Jeden ze spoluvězňů, Borys Mirus, říká: "*V galerii mých vzpomínek zaujímá první - 'čestné' místo právě on. Byl mimořádným člověkem nesmírné důstojnosti. Chlapci jej nazývali 'naším kaplanem'. Požíval nesporné úcty. Byl stále usebrán v modlitbě růžence. Modlil se za nás, ale také za ty, kdo nás hlídali a bili. Křesťanskou láskou miloval i naše prokleté dozorce! Ani se tomu nechce věřit, ale je to pravda! Měl jsem to štěstí, že jsem se u něj mohl vyzpovídat a tato událost zanechala v hloubi mé duše nesmazatelnou stopu*". V roce 1955 mu vypršel desetiletý trest a mohl se vrátit do Lvova. Všechny kostely byly zavřené. Proto si vybavil malou kapličku ve svém bytě na ulici Vozzjednannja. Oltář, na němž každodenně celebroid byl z papírových krabic. Cestoval, aby slavil liturgii, vysluhoval svátostí manželství, křtil, zpovídal a těšil pronásledované řecko-katolíky. V roce 1959 jej Svatý Stolec jmenoval biskupem 'tajně' řecko-katolické Církve na Ukrajině. Avšak těžké zdravotní problémy nedovolily, aby mohl přijmout biskupské svěcení. Proto k němu došlo až v roce 1963, kdy jej z rukou metropolity Slipyje přijal v moskevském hotelovém pokoji.

Ještě před druhým zatčením mu policie dvakrát prohledala byt. K zatčení došlo 2. ledna 1969. Důvod byl závažný: zůstal katolíkem a "konal mezi lidmi protikomunistickou agitaci a propagandu, a tak zrazoval od fyzické i intelektuální práce pro rozvoj sovětského státu, a nikdy nebyl příkladným občanem Svazu sovětských socialistických republik; kromě toho napsal a rozšiřoval knihu o Matce Boží ustavičné pomoci, v níž se bez alegorií

snažil dokazovat svou tezi, že člověk bez víry nemůže být nikdy pravým občanem, věrným své vlasti; poslouchal rovněž vysílání Rádia Vatikán". Rozsudek: tři roky vězení. Jakýsi Belins'kyj psal v novinách: "*Proces s Velyčkovským skončil. Přesvědčený uniat byl za svou kriminální činnost spravedlivě odsouzen*". Jsou to slova největší pocty jaké se ze strany toho, kdo je psal mohlo biskupovi vůbec dostat. Ve věznici Komunars'k těžce onemocněl srdeční chorobou. Jeho sestra, občanka Jugoslávie, se několikrát obrátila na sovětskou vládu se žádostí o propuštění anebo alespoň o poskytnutí léčby. Nikdy však nedostala odpověď. V oněch letech biskup Vasyl hrozně trpěl krutým zacházením, jehož následky nesl po celý další život. Druhé období věznění skončilo 27. ledna 1972. Sovětští komunističtí představitelé mu však nedovolili vrátit se do Lvova a navrhli mu, aby si šel "odpočinout" k sestře do Jugoslávie. Jak ironicky zní tato slova z úst komunistů, kteří člověka dlouhá léta likvidovali v lágrech a pak mu řeknou, aby si šel odpočinout do Jugoslávie, která byla za Titovy vlády dalším "rudým rájem"? Ještě před propuštěním z lágru mu aplikovali injekci s jakousi chemikálií, která nadosmrti vážně poškodila jeho zdraví. Po krátkém pobytu v domě sestry v Zagábrii, se představil kardinálu Slipyjovi v Římě. V soukromé audienci jej přijal i papež Pavel VI. Poté navštívil Kanadu, kde byl s velkou vroucností přijat mnoha ukrajinskými emigranty. Ve Winnipegu řekl: "*Po tolika letech exilu a věznění, daleko od svých rodáků, jsem rád, že jsem zde mezi vámi, mezi Ukrajinci svobodného světa. Jakou radostí je moci se svobodně modlit v našem kostele, aniž by hrozilo, že za to budete posláni do lágru či vězení; jak krásné je moci se modlit v ukrajinském kostele, rodnou řečí. Vězení a tábory nucených prací podlomily a zničily mé zdraví. To je ale můj kříž, který na svých ramenou nesl sám Pán*". To jsou poslední slova, která pronesl na veřejnosti - v homílii, kterou měl 17. června 1973 v Troj, u příležitosti 50. výročí kněžského svěcení svého strýce, P. Pavla Teodoroviče. Biskup Vasyl zemřel 30. června 1973 ve Winnipegu v Kanadě ve věku 69 let.

Vypravíte-li se dnes do domů řecko-katolických rodin či do "tajných" klášterů, které v dobách pronásledování organizovaly slavení Božské liturgie či katechetická setkání, mnohdy uslyšíte: "*Tady byl Vasyl Velyčkovskyj.. tady celebroid Vasyl Velyčkovskyj*". Je to ta nejkrásnější a stále živá vzpomínka na jeho apoštolát.

ANDRIJ IŠČAK: ZABIT NA MÍSTĚ, KDE SE PAPEŽ SETKAL S 500.000 MLADÝCH

Andrij Iščak byl zavražděn v Sykhiv - 26. června 1941 - na místě, kde se přesně 60 let nato shromáždilo více než půl miliónu mladých, aby se modlili spolu se svým přítelem, papežem. Farář tohoto místa, - které kdysi tvořilo periferii Lvova, zatímco dnes je lidnatou čtvrtí, - byl zabit

právě před šedesáti lety komunisty jen proto, že byl katolickým knězem. A dnes dějiny předkládají tuto dojemnou "souhru" dat: 26. června 1941 byl zastřelen čtyřiapadesátiletý kněz v Sykhivu pro svou věrnost Kristově Církvi a papeži. 26. června 2001 se v Sykhivu shromáždilo půl miliónu mladých Ukrajinců právě kolem papeže, jemuž bylo konečně umožněno uskutečnit cestu do země mučedníků.

Otec Andrij se narodil 23. října 1887 v Mykolajiv na Dněstru ve Lvovském kraji. Studoval ve Lvově a v Innsbrucku a v roce 1914 byl vysvěcen na kněze pro Lvovskou ukrajinskou arcieparchii. Během I. světové války byl kaplanem na frontě. Po skončení války se začal věnovat pastorační službě. V letech 1923-28 byl farářem v Milno a poté přednášel na Lvovské teologické akademii. V roce 1930 pokračoval ve studiích na Papežském Orientálním Institutu v Římě, a po návratu se stal farářem v Sykhiv. Velkého uznání si získal i pro své významné vědecké bádání. Někteří z očitých svědků vyprávějí o síle jeho ducha, když měl čelit pronásledování. Stále opakoval, že pastýř nikdy neopouští své stáde a neuchyluje se ze strachu do ústraní. 26. června 1941 jej zatkl bolševičtí vojáci. Svědkové uvádějí, že viděli, jak kněze vlekli do lesíka, který se nachází kousek za farním kostelem, a odtud zaslechli dva výstřely. Pak ho už nespatri. Dva dny předtím byl zatčen a podroben dlouhému výslechu.

Po deseti dnech, když Rusi odtáhli a přišli Němci, někteří z těchto svědků se vydali kněze hledat. A našli ho právě v lesíku. Mrtvé tělo bylo prokláno bodáky. Vzali je a pohřbili nedaleko starého dřevěného kostelíka Nejsvětější Trojice. Dnes stojí v Sykhivu nový kostel, zasvěcený Narození Panny Marie.

MYKOLA CEHELKYJ: I PŘES PRONÁSLEDOVÁNÍ, ZŮSTAL S FARNÍKY

Poté, co se 25. ledna 1947 dověděli, že jejich farář, Mykola Cehelskyj byl odsouzen k 10 letům "tvrdého" lágru, shromáždili farníci ze Soroka 700 podpisů, aby vyvrátili směšná obvinění komunistů z "vlastizrady" a "špionáže". Avšak skutečnost, že jej lidé měli tak rádi, ještě ztížila jeho postavení v očích zbedněných sovětských komunistických představitelů (podobně tomu bylo i v naší vlasti, a pamětníci obou stran dosud žijí!). Když nepomohl ani tento pokus o jeho vysvobození, farníci neochabovali a postarali se mu o stólu vyrobenou z gázy, o víno v lahvičce i o chléb na hostie. Tak mohl otec Mykola slavit eucharistii i v lágru. Na několik lístků papíru, - které zůstaly jako jeho duchovní deník i farní informátor, - se mu dokonce podařilo zaznamenat úmysly mší svatých, slavených v lágru. Tento vzácný dokument pak pozoruhodnými cestami poslal příbuzným. Z více než 600 slavení liturgie, které zaznamenal, byla většina obětována za farníky, rodiče, příbuzné,

přátele, kněze, za odpuštění hříchů a za zemřelé. Poslední eucharistii, která je v seznamu uvedena, slavil 10. srpna 1948 za "šťastnou cestu".

Mykola Cehelskyj se narodil 17. prosince 1896 v Strusiv v ternopilském kraji. Následujícího dne přijal svátost křtu z rukou otce Vasyl Levytského, farního vikáře řecko-katolického kostela Přenesení ostatků sv. Mikuláše. Jeho rodina, jak z otcovy tak z matčiny strany, byla hluboce zbožná, a mnozí z jeho předků byli kněžími. V roce 1918, po ukončení studií na ternopilském gymnáziu, začal Mykola studovat teologii ve Lvově. Po skončení studií v roce 1923 se oženil s Josyfou Rutychovou, jejíž tři bratři byli kněžími. Měli čtyři děti, dva chlapce a dvě dcery. Z rukou metropolity Šeptyckého přijal 5. dubna 1925 svátost kněžství pro lvovskou ukrajinskou arcieparchii. Nato začal s obdivuhodnou činností ve farnostech. Založil mnoho náboženských sdružení a také jedno družstvo. Zvláštní péči však věnoval mládeži. Jeho pastýřská pozornost pak byla obrácena především k lidem chudým. Pomáhal těm

nejpotřebnějším rodinám. Sám přitom žil skromně, takže bychom jej mohli nazvat chudým. Postavil kostel sv. Demetria v Soroko a začal budovat knihovnu. Metropolita si otce Mykoly velmi vážil a svěřoval mu mnoho významných úkolů. Jmenoval jej dokonce i 'protopresbyterem' města Hrymajliv.

Vesnice Soroka - v níž byl otec Mykola farářem - si i přes sovětská a nacistická pronásledování uchovala pevnou víru. Bez ohledu na ateistické pronásledování, vyložil farníkům i příbuzným, že nepřestoupí k pravoslaví (čili podle sovětských komunistů ke státnímu náboženství, čímž se zřekne papeže a bude spolupracovat s režimem)¹, a že nikdy z vesnice neuprchne. Vzhledem k tomu, že mu bylo jasné, že zakrátko bude uvězněn, ještě zintenzívnil svou pastorační službu. Avšak právě v těchto klíčových dnech onemocněl. Po návštěvě lékařů ze Lvova, mu byla předepsána hospitalizace v nemocnici.

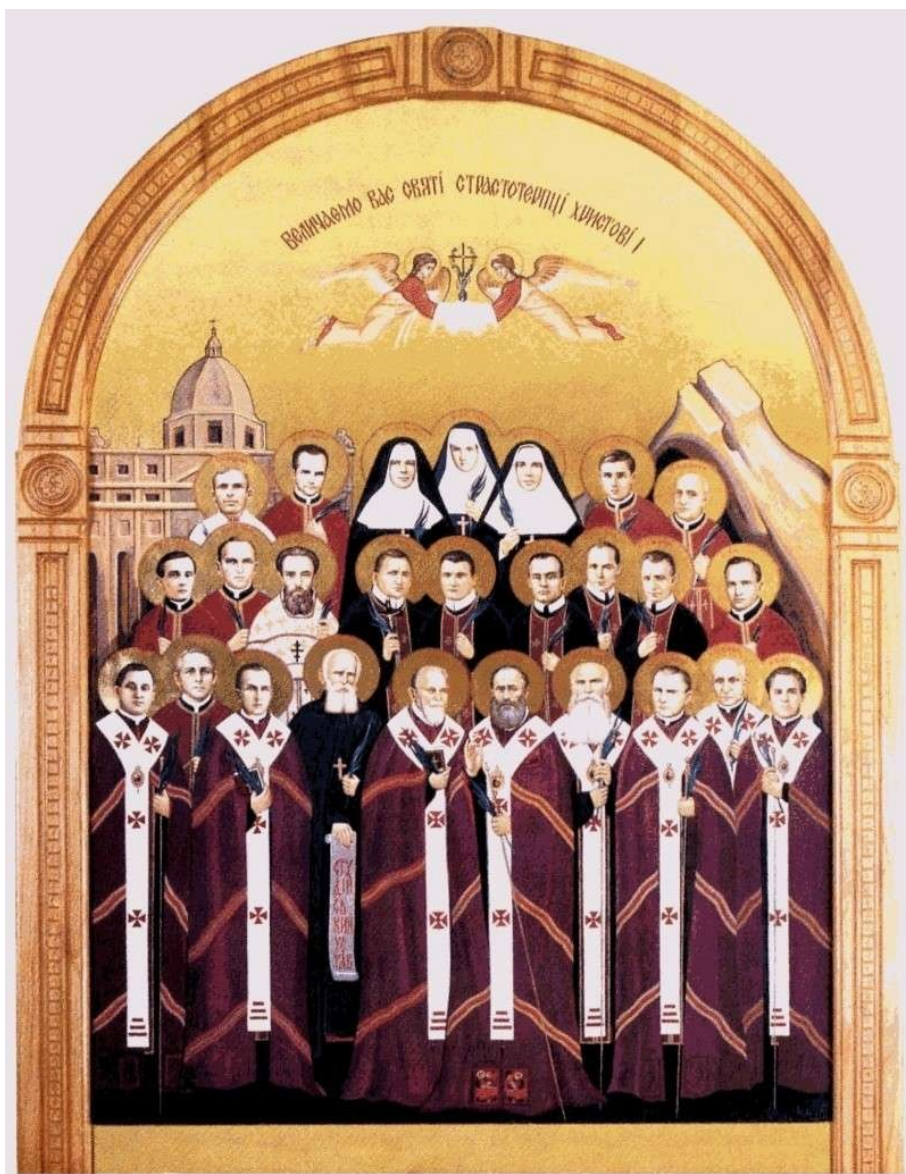
¹ Podobný scénář provozovali a provozují komunisté ve všech jimi ovládaných zemích. V naší zemi např. usilovali o odloučení od Říma vytvořením organizace pro režimně orientovaných kněží sdružených v komunistické organizaci '*Pacem in terris*'. Zatímco Svatým Otcem jmenovaní biskupové byli v Československu vězněni a odsuzováni k mnohaletým nuceným pracím, tato pro režimní "hierarchie", bez církevně-právní autority, avšak se silnou a všemocnou podporou státu 'prosperovala'. Vláda si formou tzv. "státního souhlasu" vyhrazovala jednostranně a zcela nezákonně právo schvalovat, zakazovat či odvolávat, pokud šlo o jakýkoli církevní úřad. Bez 'státního souhlasu' bylo církevní jmenování považováno za neplatné. Hnutí '*Pacem in terris*' si tak osobovalo 'vládu' nad životem Církve v naší zemi. A to byl pouze první krok komunistické moci. Následovalo všestranné úsilí o získání alespoň nějakého církevního uznání ze strany Svatého Stolce pro tyto vládní 'oblíbené', a to prostřednictvím jmenování členů hnutí na hierarchická místa v Církvi: prakticky šlo o jmenování 'kapitulních vikářů' uvolněných diecézí. Celá záležitost byla docela snadná, vzhledem k tomu, že se předpokládala naprostá podřízenost kapitul komunistické vládě. Byla to jedna z cest, jak mělo hnutí nepozorovaně proniknout do církevních struktur. Pod pláštěm lásky k vlasti a k "míru" se ve skutečnosti sledoval jediný cíl: zajistit komunistům podporu kněží pro politickou linii jejich strany a to jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. Tímto tahem chtěl stát dosáhnout uznání Svatého Stolce, který by jmenoval státní 'spřízněnce' za biskupy uprázdněných diecézí.

Odmítl: "*Nemohu opustit své farníky!*" Koupil si léky a vrátil se do Soroky. 28. října 1946 byl za protisovětskou kampaň uvězněn. Převezli ho do žaláře v Kopychynzi a poté do Chrotkive a Ternopil. Jediným jeho proviněním bylo, že zůstal řecko-katolickým knězem a nepodrobil se nátlaku komunistů, kteří jej chtěli přinutit, aby přešel k pravoslaví. Byl dokonce obviněn, že byl nacistickým "důvěrníkem" a 25. ledna 1947 jej vojenský tribunál oddělení Ministerstva vnitra odsoudil k 10 letům lágru. Nato byl odeslán do Mordovia.

Jeden z kněží, který byl ve stejném táboře nucených prací jako Mykola říkal, že trpěl nesmírnými bolestmi. Avšak v dopisech, které domů psal, se o nich vůbec ani nezmínil. Napsal, že pokud by podepsal přestup k pravoslaví, byl by osvobozen. To neučinil. Tón jeho dopisů je vlídný a i pevný současně. Zemřel 25. května 1951 ve věku 55 let. Byl pohřben na vězeňském hřbitově v Potma. V roce 1992 byl soudně rehabilitován, neboť tribunál uznal obvinění vznesená proti otci Mykolovi za neopodstatněná.

Při četbě jeho listů z lágru, nelze potlačit dojetí. Tak např. 25. září 1949 píše manželce "Má nejsladší ženo! Na den svátku Zesnutí Panny Marie připadlo 25 výročí našeho sňatku. S láskou vzpomínám na náš rodinný život a ve svých snech jsem denně s tebou a s našimi drahými dětmi, proto jsem šťastný. V den Zesnutí jsi mi s láskou dlouze hleděla do očí. Nikdy na to nezapomenu".

Se stejnou vroucností a láskou se obracel i na své děti: "*Otcovsky vás libám na čelo a prosím vás, abyste žili čestně, uchovali si nevinnost... a byli daleci všeho zla. Za to se modlím nejvíc*". Své dopisy pak končival těmito slovy: "*Ať vás nikdy neopouští Boží požehnání a neustálá pomoc Matky Boží*". V tom spočívá síla ukrajinské řecko-katolické Církve; síla, která pramení z víry v Krista. Jinak by nebylo možné čelit hrůznému pronásledování sovětských komunistů. A celé generace křesťané necouvlí ani o krok. Snášeli útisk a násilí všeho druhu, a i přesto, že se tomu mohli vyhnout, pokud by spolupracovali s režimem, Krista a jeho Církev nezapřeli. Tváří v tvář těmto hrdinům XX. století, této bezbranné síle mučedníků, byly Stalinovy divize poraženy.

Surově zavražděna v 25. letech, protože chránila eucharistii

*Vyznání římského novináře G. Matteiho: "Marija, stojím tady, před průčelím, kde tě zabili. Dotýkám se zdi městského domu a bojím se vstoupit na místo, kde tě smrtelně zranili. Bylo ti pětadvacet. I atmosféra je zde "relikvií" a "svědkem" barbarské vraždy. Bylo to 29. září 1982, v den matčiných narozenin. Zabili tě, protože nechtěla odevzdat komunistickým agentům tašku s liturgickými předměty. Raději ses nechala brutálně zavraždit, než bys odevzdala to, co sloužilo knězi ke slavení eucharistie. Marija, jsem zde v centru Lvova před číslem popisným 22 na Turgeněvově ulici. Není tu pamětní deska, nejsou tu květiny, které by tě připomínaly. Avšak obyvatelé Lvova vědí, co se zde událo. Není tu památník, ale je zde "mnohem víc", co žádná lidská moc, jakkoli krutá a zatvřelá nebude moci nikdy vymazat, a kterou žádná policie nikdy nedokáže sevřít v poutech. To "něco mnohem větší" se nazývá Láska s velkým 'L', jak jsi to ráda opakovala, ukazujíc rukou k nebi. "Marija, byla jsi živou součástí Církve mučedníků, jež dokázala čelit zuřivému a krvežíznivému ateistickému pronásledování. Tolik rodin, podobně jako tvá, nepřestávalo žít odvážně svou každodenní víru. Scházeli jste se po nocích, ve skrytu, abyste přistoupili k eucharistii, abyste se společně modlili. Marija, tvůj život i tvá smrt jsou rovněž dějinami ukrajinské řecko-katolické Církve. Dějinami, v nichž nikdy nescházela slova naděje a radosti. Tajemstvím, jak odolávat pronásledování, byla eucharistie: a tys chránila její "předměty" až k smrti "*usque ad effusionem sanguinis*" (př. '*až k prolití krve*') jako mučedníci prvních křesťanských staletí. Marija, neznám tvou dívčí tvář. Viděl jsem ji na portrétu P. Marka Rupnika, na mozaice kaple "Redemptoris Mater" v Apoštolském paláci ve Vatikánu. Je to "Papežova kaple". "Myslel jsem na tebe, Marija - říká jezuitský teolog a umělec - jako na příklad téměř 'banálního' způsobu, jakým zemřelo tolik lidí pro svou každodenní, všední věrnost Kristu". Tys, Marija, zemřela poté, co jsi byla surově zbita dvěma "strážci pořádku", jak se nazývali oni krvežízniví komunističtí blázni. Policie jejich totožnost dodnes nezjistila... Avšak nehledáme pomstu. Zajímá nás pravda a spravedlnost. Tvé tělo bylo navráceno rodičům pět dnů po smrti. Nikdo nebyl prohlášen odpovědným za tvou vraždu. Ti, kdo tě zabili, osnovatelé zločinu i jeho vykonavatelé, unikli lidskému soudu. Ale neoklamou mnohem vyšší Tribunál."*

Marijina přítelkyně, Kateryna Lakomska, vzpomíná, co se stalo onoho 29. září 1982: "Marija Šveda pocházela z vesnice Jarychiv v oblasti Rudky v kraji Lvov. Bylo jí 25 let, když ji zabili. Pracovala ve Lvově v továrně na telegrafická zařízení. Byla kandidátkou kongregace sester svatého Josefa. Přípravovala se na sliby, ale slavnost byla z rodinných důvodů odložena. Byla hluboce zbožná, účastnila se tajných liturgických slavení řecko-katolické Církve, které se konaly v domech věřících, i mši svatých v latinské katolické katedrále ve Lvově. Byla ve spojení s Petrem Perizhokem, tajným řecko-katolickým knězem. Často jej doprovázela na tajná slavení liturgie. "Doprovázení" spočívalo v tom, že knězi ukazovala cestu k domu, kde se mělo slavení konat, a přinášela vše potřebné k obřadu. V případě, že by kněze zastavili a našli u něho liturgické předměty, nejenže by mu je zabavili, ale jistě by byl pokutován nebo uvězněn či poslán do lágru. Mnohem nepravděpodobnější bylo, že by policie zastavila ženu a prohlížela jí tašku, aby našla liturgické předměty. Marija tak chodívala v určité vzdálenosti od kněze, aby nebyli policii nápadní. Onoho tragického dne se byla Marija pomodlit v latinské katedrále. Matka slavila

narozeniny. Vzadu zahlédla kněze Petra Perizhoka a poprosila jej o svatý obrázek jako dárek pro maminku. Vyšli ven z kostela. Sedli si na lavičku v ulici Pryvokzalna, a kněz začal hledat svaté obrázky. Měl tašku se dvěma knihami a s potřebami ke slavení liturgie. Tašku položil na lavičku, když vtom přistoupili dva muži, kteří se představili jako "strážci pořádku" a žádali osobní doklady. Kněz se jal vysvětlovat svou totožnost. Marija mezitím vzala nepozorovaně tašku a směřovala k odjíždějící tramvaji. Za nějakou chvíli si dva "strážci pořádku" povšimli, že dívka zmizela i s taškou. Nechali kněze a rozběhli se, aby ji dostihli. Otec Petro se domníval, že Marija je už v tramvaji jedoucí směrem k nádraží. Říkala totiž, že chce být brzy doma na rodinné oslavě matčiných narozenin. Měla však o něj strach a proto se vrátila nazpět. Na Turgeněvově ulici "strážci pořádku" dívku dostihli a vtlačili ji do průčelí jednoho městského domu. Snažili se jí vyrvat z rukou tašku. Tloukli ji "železnou pěstí" či "drtičem hlavy", nástroji typickými pro komunistickou státní bezpečnost. Roztřístili jí lebku. Marijiny ruce byly ztuhlé, jak pevně držela brašnu. Poté, co ji zmasakrovali, vzali jí tašku a zkrvácenou ji nechali umírat. Nějaká žena bydlící poblíž zaslechla Marijiny výkřiky. Přijela policie a záchranka. Převezli ji do nemocnice. Žila však jen pouhou čtvrhodinu. Tělo pak bylo vráceno rodičům až po pěti dnech."

G. Mattei pak dokončuje své vyznání: "Marija, se skloněnou hlavou, s tužkou a zápisníkem v ruce jsem naslouchal dojemnému svědectví tvé kamarádky Kateryny i vzpomínkám dalších tvých přítelkyň. Z paměti mi také nikdy nevyjmí jejich oči plné slz. Když jsem se vrátil do Říma, šel jsem tě pozdravit do "Papežské kaple". Patřil jsem na tvou mladistvou tvář vytvořenou P. Rupnikem na mozaice. Tvůj průzračný pohled se mě tázal na věrohodnost mé víry. Za necelý měsíc bude papež procházet ulicí Lvova, kde tě zabili. Ani jsi netušila, že by Svatý Otec mohl přijet do Lvova. Dnes by ti bylo 44 a mohla bys ve svém městě přivítat papeže. Tvůj národ dobře ví, že Jan Pavel II. sem přijede i pro tebe."

Postava uprostřed je Marija Šveda. Je součástí velkolepé mazaiky, která pokrývá stěny kaple "Redemptoris Mater" v Apoštolském paláci, která je darem kardinálského sboru papeži Janu Pavlu II. u příležitosti 50. výročí kněžství. Jan Pavel II. ji posvětil na podzim 1999. Na mozaice jsou zobrazeni i noví mučedníci na stěně "parúsie". P. Marko Rupnik, autor díla podává vysvětlení: "Mučedníci jsou ti, kdo svým životem ukazují na Krista žijícího v dějinách. Dvacáté století bylo jedním z věků, které v dějinách křesťanství zaznamenaly nejvíce mučedníků. Na mozaice jsou vedle sv. Štěpána, Marija Shevda, ukrajinská řecko-katolička a Pavel Florenskij, ruský pravoslavný kněz, oba se stali obětí sovětského pronásledování".

„Se znepokojením sleduji rostoucí napětí, které hrozí zasadit nový úder míru na Ukrajině a zpochybnit bezpečnost evropského kontinentu, což by mělo ještě širší dopady. Vroucně vyzývám všechny lidi dobré vůle, aby se modlili k všemohoucímu Bohu, aby všechny politické kroky a iniciativy sloužily spíše lidskému bratrství než stranickým zájmům. Ti, kdo sledují své vlastní cíle na úkor druhých, pohrdají svým lidským povoláním, protože všichni jsme byli stvořeni jako bratři a sestry... ”.

Papež František při nedělní modlitbě anděl Páně, 23. ledna 2022

Ukrajina je nám být blízká. Podle výsledků posledního sčítání obyvatelstva je v České republice 78 068 obyvatel ukrajinské národnosti. Úřad práce evidoval v roce 2020 téměř 160 tisíc zaměstnanců z Ukrajiny. Jejich počet a význam pro hospodářství roste. Mnozí z nich jsou katolíky východního obřadu, jiní navštěvují pravoslavné bohoslužby.

Nemůžeme přehlédnout, že Rusko na začátku roku 2014 anektovalo Krym a krátce poté začali Ruskem podporovaní separatisté bojovat proti ukrajinským vládním silám na východě, v Doněcku a Luhansku. Z regionu uprchlo do jiných částí Ukrajiny asi 1,5 milionu lidí a tisíce civilistů a vojáků zemřely nebo byly zraněny. Zatímco na jaře 2021 bylo Rusko mnoha západními zeměmi obviňováno, že se snaží vyprovokovat nepoje a vojenské střety pořádáním vojenských cvičení v blízkosti hranic, masivní ruské hromadění vojsk těsně za hranicemi vyvolalo počátkem prosince poplach. Toto hromadění pokračovalo a začátkem tohoto měsíce vydalo britské ministerstvo zahraničí Velké Británie prohlášení, v němž uvedlo, že má důkazy o tom, že Rusko připravuje plány na nastolení proruské vlády na Ukrajině. I Česká republika neskrývá své obavy.

„Kéž Pán Bůh vyslyší naše modlitby!

Kéž přijme naši modlitbu!

**Kéž by ji půst a společné postní bdění posílily
a staly se naší jedinou zbraní!**

**Kéž Pán Bůh zachová mír na Ukrajině i na celém světě!
Kéž naše osobní a společná modlitba zazáří v celém světě
a daruje světu mír na Ukrajině!“**

Svjatoslav Ševčuk, duchovní hlava ukrajinské řeckokatolické církve.